

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bidrag
til
Græsk Synonymik

af
F. W. Wiehe.

Indbydelseskrift

til
den offentlige Examen i Slagelse lærde Skole
i Juli 1850.

Kjøbenhavn.

Frykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

Bidrag

til

Græsk Synonymik

af

F. W. Wiehe.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1850.

Ved i flere Aar jævnlig at have Opmærksomheden henvendt paa Undersøgelsen af græske Synonymer, et af Philologerne hidtil kun lidet bearbejdet Gebet, har jeg efterhaanden samlet et Materiale, som jeg ved fortsat Studium agter at forsøge, for maaskee med Tiden at levere et Arbejde over denne Gjenstand. Naar jeg da allerede nu beslutter mig til Ofsætteliggjørelsen af nedenstaaende ufuldkomne Bidrag, saa er det nærmest foranlediget ved en Opfordring til mig fra denne Skoles Rektor om at forsyne dette Aars Skole-Program med en eller anden Afhandling; imidlertid har jeg dog heller ikke savnet en speciellere Grund til netop at vælge dette Emne. I den af mig besørgede Udgave af platoniske Dialoger forekomme af og til synonymiske Bemærkninger, som det efter disse Udgavers Plan ikke der var Stedet at føre noget egentligt Beviis for; men idet jeg betænker den Skjæbne, som allerede Platon beredede Synonymikens Fader Prodikos, og idet jeg seer hen til, at ogsaa i vor Tid Synonymiken let paadrager sig Bestyldningen for overflødig Diddloveri, saa er det mig ikke ukjært nu at faae en Lejlighed til at vise, at de af mig opstillede synonymiske Forskjelle i al Fald ikke ere begrundede paa et kun løseligt Skjøn, men paa en opmærksom Jagttagelse af Sprogbrugen i Forbindelse med de Resultater, andres Forskninger allerede have ledet til. Men

først være det mig tilladt at fremsætte nogle almindelige Bemærkninger om den Plads, jeg overhovedet mener at Synonymiken indtager i Sprogstudiet, og det Værd, jeg som en Følge deraf tillægger den.

Saa snart et Sprog gjøres til Gjenstand for Studium, frembyde sig strax to Hovedsider for Betragtningen, den lexikalske og den grammatikalske; hin giver Stoffet, denne Formen: i begge afpræger Sprogets Aand sig. Naar vi sige, at den lexikalske Sprogbetragtning giver os Stoffet, saa kunde det let lede til den Misforstaaelse, at det nødvendigviis maatte være en aandløs Betragtning, siden den kun drejede sig om Stoffet, og at Sprogets Aand først i Grammatiken ret egentlig kunde gaae op for os som den Side af Sprogbetragtningen, der viser os Stoffet i sin levende Skikkelse og indbyrdes Begejring. At dette imidlertid er en urigtig Anskuelse, troer jeg vil fremgaae af følgende Overvejelse. Grammatiken er væsentligen Formlære, ikke blot i den Del, som den selv benævner saaledes, men ogsaa i Syntaxen; thi hvad der i denne læres, er dog ikke andet end Formen for Ordnes og Sætningernes Forbindelse. At Grammatiken uden videre kalder sig Sproglære, er en ligefrem Usurpation; thi saasandt som ingen kan lære et Sprog af Grammatiken alene, saasandt kan ogsaa den lexikalske Del af Sprogvidensskaben gjøre Fordring paa sin Andel i Benævnelsen Sproglære. Vel har Lexikonet indtil denne Dag maattet nøjes med den bestedne Titel af Ordbog, en Benævnelse, der vel fornemmelig grunder sig paa Hensynet til den Form, de lexikalske Undersøgelser maae antage ved at knytte sig til de enkelte Ord eller Ordgrupper, medens Grammatiken, der drejer sig om de samme Ord, kan behandle dem klasseviis og dog langt fra ikke altid er fritaget for Ordbogens Bestjæftigelse med de enkelte sproglige Individuer. Men det maa dog be-

mærkes, at Benævnelsen Ordbog, i hvor passende den end kan være for de ældre Tiders Glossarier, dog langtfra ikke er skiftet til at betegne Lexikographiens nuværende Standpunkt, hvor Ordene ikke længer betragtes som døde Måser, og Betydningerne ikke som et tilfældigt Chaos, men hvor man har aabnet Blikket for Betydningernes Oprindelse, Overgange og indbyrdes Begrændsning og for det Sprogets Liv og Aand, som deri aabenbarer sig. Navnet Ordbog lægger saaledes Dølgemaal paa det væsentlige i Lexikographiens Opgave; thi ligesom Grammatiken i sit Væsen er Formlære, saaledes er Lexikographien i sit Væsen Betydningslære: begge i Forening udgjøre den fuldstændige Sproglære. Vilde man nu spørge, i hvilken af Sproglærens to Dele Sprogets Aand mest aabenbarede sig, saa maatte man vistnok svare, at, da Grammatiken kun beskæftiger sig med Formerne, dels for de enkelte Ord, dels for deres Forbindelse i Sætningen, saa kan den ligesaaletid afgive det eneste og sikreste Middel til at trænge ind i et Sprogs Aand, som det, at kjende et Folks Physiognomi og Klædedragt samt Formerne for dets sociale og politiske Samliv vilde være tilstrækkeligt til at trænge ind i dets egentlige Væsen, dets Nationalitet. Thi — forat blive ved denne Sammenligning — vel er det vist, at en Nations Aand afpræger sig i dens Former, og at vi forsaavidt, ved at gjøre os bekendte med disse, ogsaa maae blive opmærksomme paa hin; men det er dog endnu kun igjennem en Abstraktion at vi komme til den, og Resultatet kan derfor ikke blive andet end et abstrakt Noget, som denne Nation gjerne kan have tilfælles med andre Nationer, der dog under Indflydelse af udbortes Omstændigheder have udpræget ganske andre Former for deres Tilværelse og Liv. At det samme i det hele gjælder om den grammatikalste Sprogbetragtning, forekommer mig indlysende. Naar altsaa

denne Vej ikke forte os til den rette og fuldstændige Indsigt i Nationens Væsen, saa kan der ikke være anden tilbage end ved at leve i Nationens Midte at blive opmærksom paa Individernes personlige Tænke- og Handlemaade, for derved at lade deres egentlige Gehalt og individuelle Betydning træde frem for os. Først da kunne vi siges at kjende deres Nationalitet, naar vi saaledes have anskuet den i sin konkrete Fylde og Umiddelbarhed. Det tilsvarende hertil i Sprogstudiet bliver nu den hele lexikalske Sprogbetragtning. Man maa altsaa leve i Sprogets Midte og nu iagttage de enkelte Ord's Betydning og Gehalt, og dette bestaaer da i for det første at udfinde det Punkt, hvorefter Ordets hele Idee-Gehalt koncentrerer sig, Ordets Grundbetydning, og dernæst at see, hvorledes dette mere abstrakte Begreb bestandig antager konkretere Skikkelser i de afledede Betydninger, der i concentriske Cirkler med større og større Radier omkredse hint Midtpunkt, indtil man i den mest afledede Betydning har naaet den yderste Cirkels Peripheri, der da begrænses Ordets hele Territorium. Træder nu Sammenligningen med et andet Sprog til med den Opgave at oversætte fra det ene Sprog til det andet d. e. at overføre det ene Sprogs Idee-Gehalt i det andet Sprogs Former, da aabner sig her et rigt Stof for Iagttagelser af Sprogets ejendommelige Udvikling og Tænk-gange, om jeg saa maa sige. Her bliver man da opmærksom paa, hvilke Ideekredse Sproget har kultiveret mere end andre, hvor det er rigt, og hvor det er fattigt; man seer nu, at hvor det ene Sprog har ladet sig nøje med en abstrakt Forestillings altomfattende Udtryk, der har det andet Sprog ladet sig befugte af Idee-Gehaltens konkrete Fylde, saa at deraf er fremkommen en Mængde selvstændige sproglige Individuer eller Ord, hvert med sit Centrum for Betydningen og sin Begrænsning (man tænke blot paa det latinske ratio og

dets uhyre Omfang). Men ikke blot dette seer man, at det ene Sprog har mange Ord, hvor det andet kun har eet: man seer ogsaa den uendelige Mangfoldighed af Forhold, hvori det ene Sprogs Ord staae til det andets, hvilke Forhold jeg bedst troer at kunne aenskueliggjøre ved at beholde det ovenfor benyttede Billede, ifølge hvilket jeg forestiller mig Ordene som Cirkler, hvori Grundbetydningen er Centrum, og den mest afledede Betydning ligger i Peripherien. Skal nu et Ord oversættes i et andet Sprog, saa vil det vise sig, at man ingenlunde altid finder et, som er concentrisk med det givne, og selv om man finder et saadant, da har det sjældent samme Omfang som det givne, saa at dets Betydning i det givne Tilfælde gjerne kan ligge udenfor det concentriskste Ords Peripheri. Denne Mangel dels paa Concentricitet, dels paa Lighed i Omfang nodet os da til ved Oversættelsen at nøjes med saadanne Ord, hvis Peripheri sfærer det givne Ords saaledes, at det Punkt i dette, hvorpaa det kommer an, kommer til at ligge indenfor det andet Ords Peripheri; ja endogsaa den blotte Længden af de to Ords Peripherier berettiger os til i dette Længdepunkt at oversætte det ene ved det andet; thi naar et Ord forekommer i Sammenhæng med andre, saa er det næsten aldrig med sin Betydnings hele Omfang, men kun med en større eller mindre Del deraf, der atter kan ligge Centrum nærmere eller fjernere; kun denne Del kommer det da an paa at dække med det oversættende Ord; den øvrige Del er aldeles ligegyldig for Oversættelsen. — Men det Forhold, som saaledes finder Sted mellem Ord af forskjellige Sprog, det samme maa ogsaa kunne indtræde mellem Ord af det samme Sprog. Da nemlig ethvert Sprog i visse Ideerfæse har været mere produktiv end i andre og frembragt en større Mangfoldighed af konkrete Begrebsbetegnelser, saa maa det ogsaa, hvor dette er Tilfældet, vise sig,

at Ordene ofte komme til at ligge hinanden saa nær med deres Centrum, at de ikke kunne undgaae at dække hinanden med en Del af deres Betydnings Omfang. Her er det da nu, at Synonymiken træder frem som en særegen Gren af den lexikalske Sprogbetragtning eller, rettere sagt, som den egentlige Blomst deraf; thi uagtet den Operation, som den foretager, væsentlig er den samme som den ovenfor beskrevne, der finder Sted ved Sammenligningen af to Sprog med hinanden, forsaavidt som nemlig Oversættelsen fra det ene Sprog sædvanligviis skeer ved Synonymer i det andet Sprog, saa befinder man sig dog i den egentlige Synonymik paa et højere Trin af Sprogforskningen. Forholdet er nemlig dette: ved Oversættelsen fra et Sprog til et andet er man kun opmærksom paa det fælles i Begreberne, saa at man i Oversættelsens Øjeblik ligesvem sætter det ene Ord istedetfor det andet uden at blive sig bevidst, at de dog egentlig kun ere Synonymer, en Omstændighed, der for Begynderen aabner Vejen for den hele Sværm af lexikalske Sprogfejl; i Synonymiken derimod, hvor man sammenligner de saakaldte eenslydige Ord i eet og samme Sprog, er Opgaven just at sondre Begreberne fra hinanden og vise dem tilbage indenfor deres rette Begrændsning, hvortil Opfordringen her er saa meget desto større, fordi man aabenbart og umiskjendeligt har to Ord for sig og nu ikke kan berolige sig ved den Tanke, at de betyde det samme, hvilket vilde være meningsløst af Sproget; man nødes derfor til at undersøge, hvorfor her da ere to Ord (jeg lader Tøheden repræsentere Flerheden i Almindelighed) eller til at see de eenslydige Ord i deres Forskjel fra hinanden. Hertil var Opfordringen ikke saa stærk ved Oversættelsen fra eet Sprog til et andet; thi netop derved, at hvert af Ordene tilhører sit Sprog og saaledes ligger i forskjellige Planer, ledes Opmærksomheden bort

fra, at de dog ikke fuldkomment dække hinanden; men saasnart man bliver opmærksom herpaa (og det maa man, naar man vil undgaae Sprogforvirring), saa er det egentlig ogsaa Synonymiken, som her viser sig virksom som det sondrende og regulerende Princip, skjøndt man i Almindelighed ikke taler om Synonymi imellem to forskjellige Sprogs Ord. Saaledes kommer i det hele taget Synonymiken til at indtage samme Plads i den lexikaliske Sprogbetragtning som Syntaxen i den grammatikaliske. Spørger man da om det tilsvarende til Grammatikens Formlære, saa maatte det blive den paa Etymologien byggede Fastsættelse af de enkelte Ords Grundbetydning og den ved Jagttagelse af Sprogbrugen vundne Indsigt i dennes Forgreninger og Omfang; herved erholdes det Materiale, hvormed Synonymiken arbejder, ligesom Syntaxen med de grammatikaliske Former. Den Grund, hvorpaa Synonymiken staaer, er Sprogbrugen; kun fra den henter den fuldgyltige Argumenter, hvorimod den ikke staaer i noget umiddelbart Forhold til Etymologien, hvis Forskninger hore hjemme i Lexikonnet i sædvanlig Betydning. En umiddelbar Beraabelse paa Etymologien vil kun da være nødvendig som en Nødhjælp, naar Sprogbrugen ikke giver tilstrækkelig Vejledning; men dette er det sjeldneste Tilfælde, hvorimod en vidtdreven Etymologiseren let forleder til løse og ufrugtbare Hypotheser, hvorpaa Ramshorns lateiniske Synonymik kan anføres som et Exempel.

Det vil af det foregaaende sees, at det ikke er nogen ringe Plads, jeg anviser Synonymiken i Sprogstudiet, ligesom jeg ogsaa troer, at den dannende Kraft, som man i Underviisningen med Rette eller Urette tillægger Sprogstudiet, for en større Del kunde søges i Synonymiken, end det almindeligviis er Tilfældet; thi den skarpe Søndring af Begreberne og den dertil fornødne Begrebsanalyse, som den sætter

i Bevægelse, er vistnok et meget gavnligt Supplement til Grammatikens mere abstrakte Dvælses. Indvendingerne imod saa mange synonymiske Distinktioner hentes i Reglen fra Forfatternes mindre strenge Brug af Synonymerne; men man overseer, at dette er fuldkommen begrundet i disses egen Natur og Væsen. Alle Synonymer have et indbyrdes fælles Gebet, ellers vare de ikke Synonymer, men tillige et særskilt Gebet, ellers vare de ikke forskjellige Ord. Saalange de nu holde sig paa hint fælles Gebet, kunne de uden Skade for Meningen bruges islang; Søndringen bliver først nødvendig udenfor dette Gebet. Vilde man fra den Omstændighed, at to Ord som oftest bruges islang, hente et Beviis for, at der ingen virkelig Forskjel er, saa maatte det samme Princip jo ogsaa gjælde i Syntagen, hvor saa ofte den samme Tanke udtrykkes ved forskjellige Konstruktioner, uden at dog nogen grundig Grammatiker vilde falde paa at benægte den Forskjel, der ellers virkelig er i Tanken eller dens Nuancering; man tænke f. Ex. paa den ofte vilkaarlige Anvendelse af Indikativ og Konjunktiv i relative Sætninger i Latin, eller af Indikativ og Optativ i betinget Tale i Græsk.

I Valget af nedenstaaende Synonymer har jeg fortrinnsviis taget Hensyn til de i ovennævnte Udgave af Platon forekommende. Exemplerne har jeg for største Delen selv samlet, især under Læsningen af Platon; ogsaa nogle Bøger af Thukydides og Demosthenes's Tale *περὶ στεφάνου* har jeg gennemlæst i dette specielle Diemed og iøvrigt benyttet enhver forekommende Lejlighed til ogsaa hos andre Forfattere at gjøre Jagttagelser; sjældnere har jeg laant et Exempel fra J. Th. Bömel's „deutsch = griechisches synonymisches Wörterbuch (Frankfurt am Main 1822)“; thi denne Forfatter indskrænker sig for største Delen til at opstille de synonymiske Forskjelle uden at anføre noget bevisende Exempel; hvor det steer,

holder han sig næsten udelukkende til Xenophon; heller ikke er jeg altid kommen til det samme Resultat som han. Ogsaa en fransk Bearbejdelse af dette Emue har jeg havt ved Haanden, nemlig: "Synonymes Grecs, recueillis dans les écrits des différents ages de la littérature grecque et expliqués --- par M. Alex. Pillon. (Paris 1847)." Naagtet denne Forfatter efter mit Skjøn sjeldent siger noget urigtigt (skjøndt ofte noget altfor ubestemt og almindeligt), saa lider hans Arbejde dog af den væsentlige Mangel, at han paa Brugen af hvert enkelt Synonym sædvanligviis kun anfører et eneste og som oftest lidet oplysende Exempel, hentet ligesaa ofte (maaskee oftere) fra Digtere og senere Forfattere, som fra klassiske Profaisker. Tøjer jeg hertil de græske Synonymer, som Doederlein i sin latinske Synonymik lejlighedsviis har behandlet, saa har jeg nævnet de nyere Hjælpe-midler, der have staaet til min Raadighed. At jeg har taget alt muligt Hensyn til Ammonios: *περὶ ὁμοίων καὶ διαφορῶν λέξεων*, er en Selvsølge.

Ὄνομα. Ῥῆμα.

Til Plat. Apol. p. 17. B: *κακαλλιεπημένους λόγους- ῥήμασι τε καὶ ὀνόμασιν* har jeg bemærket: „Hvor disse to Ord stilles saaledes ved Siden af hinanden, betegner det første Bendingerne (Phraserne), det andet de enkelte Ord eller Benævnelser“. At hvert af disse Ord maa have havt sin forskjellige Betydning, fremgaaer for det første af den overordentligt hyppige Forbindelse af begge Ordene, hvor man vil karakterisere Talen i sin Helhed, f. Ex. Plat. Sympos. p. 198. B: *τὸ δὲ ἐπὶ τελευτῆς τοῦ κάλλους τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων τίς οὐκ ἂν ἐξεπλάγη*

ἀκούων; de rep. X p. 601. A: Οὕτω δὴ, οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματ' ἅττα ἐκάστων τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν. Theæt. p. 168. B: ἐκ συνηθείας ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων (efter Sprogbrugten). Sympos. p. 221. E: τοιαῦτα καὶ ὀνόματα καὶ ῥήματα ἔξωθεν περιαμπέχονται. Som grammatiske Benævnelser beteguede, som bekendt, ῥήμα Udſagnsordet og ὄνομα Navneordet; saaledes Plat. Sophist. p. 262. E: Οἶον βαδίζει, τρέχει, καθεύδει καὶ τᾶλλα ὅσα πράξεις σημαίνει ῥήματα — og strax efter: Οὐκοῦν καὶ πάλιν ὅταν λέγεται λέων, ἔλαφος, ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὐ̄ πρατιόντων ὀνομάσθη og: οὐδεμίαν γὰρ πράξιν οὐδ' ἀπραξίαν — — δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἂν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κέραση. Hermed hænger nu paa det næjeste sammen, at ῥήμα i Allmindelighed brugtes til at betegne Udſagnet, Bendingen eller overhovedet Ordforbindelsen, en Betydning, som det tydeligt har paa mange Steder, f. Ex. Plat. Euthyd. p. 287. C: τί σοι ἄλλο ἐννοεῖ τοῦτο τὸ ῥήμα, τὸ οὐκ ἔχω ὅτι χρήσομαι τοῖς λόγοις; Protag. p. 341. E: μέγα τεκμήριόν ἐστιν εὐθὺς τὸ μετὰ τοῦτο ῥήμα λέγει γὰρ ὅτι θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι γέρας. De rep. V p. 463 E: ὁ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥήμα, τὸ ὅτι τὸ ἐμὸν εὐ̄ πράττει ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Cratyl. p. 399. C: ἵνα ἀντὶ ῥήματος (Διὸ φίλος) ὄνομα (Δίφιλος) ἡμῖν γένηται. p. 421. B: ἢ γὰρ θεία τοῦ ὄντος φορὰ εἴοικε προσειρησθαι τούτῳ τῷ ῥήματι, τῇ ἀληθείᾳ, ὡς θεία οὐσα ἄλη, hvor Socrates med Ἥλιθ kalder ἀλήθεια et ῥήμα, for at betegne det som opstaaet ved en Forbindelse af flere Ord. I Sympos. p. 187. A hedder det om Herakleitos, der plejede at udtrykke sig dunkelt (ὁ σκοτεινός): ὥσπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος

βούλεται λέγειν, ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει, hvorved vistnok betegnes Bendingerne eller hans hele Maade at udtrykke sig paa. Da imidlertid ῥήμα, som det sagte overhovedet, indbefatter ὀνόματα i sig, saa er det ganske naturligt, at, hvor man blot i Almindelighed vilde betegne Talem eller Udtrykket i Modsetning. til Tankeindholdet, der kunde disse Ord ogsaa uden Skade for Meningen sættes istedetfor hinanden; saaledes Gorg. p. 489. B: *Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνει, τηλικούτος ὢν, ὀνόματα θηρέων, καὶ ἐάν τις ῥήματι (i Udtrykket) ἀμάρτη, ἔρμαιον τοῦτο ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οὔτι ἄλλο τι λέγειν τὸ κρείττους εἶναι ἢ τὸ βελτίους;* med Hensyn til hvilke Ord Sokrates p. 490. A siger: *τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν — καὶ οὐ ῥήματα θηρέων — εἰ δ' εἰς τῶν μυρίων κρείττων.* Smlgn. Charm. p. 161. D: *”Οὐ οὐ δήπου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὰ ῥήματα ἐφ' ἔγξατο, ταύτη καὶ ἐνόει ὁ λέγων σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν.*

Ποιεῖν. Ἐργάζεσθαι. Πράττειν. Δρᾶν.

Plat. Apol. p. 25. C: *οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακὸν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι;* ”*Ἐργάζεσθαι* adskiller sig fra *ποιεῖν* derved at det udtryffeligen udhæver Subjektet som handlende med Bevidsthed og Tilregnelighed, hvorimod *ποιεῖν* er det almindelige Udtryk for al Gjøren, hvilket derfor ogsaa kan forekomme i samme Forbindelser som *ἐργάζεσθαι*, hvor man ikke vil udhæve hin Betydning. Specielt betegner *ποιεῖν* en Gjøren, som har en enkelt frembragt Gjenstand eller Tilstand til Resultat; s. nedfr. E: *ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ζυγόντων.*” Den sidstnævnte specielle Betydning af *ποιεῖν* fremtræder i følgende Exempler: Plat. Soph. p. 219. B: *Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὄν ὑστερον εἰς οὐσίαν ἄγη,*

τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαι πον φαμέν. Cratyl. p. 389. A: ποῖ βλέπων ὁ τέκτων τὴν κερκίδα ποιεῖ; derfor er en Tragedie i Forhold til Digteren, som frembragte den, et ποῖημα, men i Forhold til de handlende Personer et δραῖμα; Aristoph. Ran. 1021: δραῖμα ποιεῖν. (Ἡ δραῖν ligger Begrebet af den virksomme og kraftige Handlen, hvorfor det især bruges om Fuldbringelsen af noget stort og betydningsfuldt; Thuc. II, 64: καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δραῖν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει. En Misgjerningsmand betegnes ofte i Procestaler ved ὁ δεδρακώς). I den almindelige Betydning af at gjøre, uden al Bibetydning, staaer ποιεῖν i følgende Exemppler: Thuc. I, 43: καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήκοντα δράσετε. Plat. Gorg. p. 517. C: Πράγμα οὖν γελοῖον ποιοῦμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς ἔργοις. Crit. p. 51. A: καὶ φησεις ταῦτα ποιωῖν δίκαια πράττειν. p. 48. D: ἢ τῆ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν ταῦτα πάντα ποιοῦντες; καὶ φαινόμεθα ἄδिका αὐτὰ ἐργαζόμενοι-. Hipp. min. p. 373. D: Ἄρ' οὖν οὐ ποιεῖν τί ἐστι τὸ θεῖν; Ποιεῖν μὲν οὖν. Εἰ δὲ ποιεῖν, οὐ καὶ ἐργάζεσθαι τι; Ναί. Ὁ κακῶς ἄρα θεῶν κακὸν καὶ ἀίσχρὸν ἐν δρόμῳ τοῦτο ἐργάζεται. I de to sidste Exemppler viser sig ogsaa tydeligt den ovenfor angivne Betydning af ἐργάζεσθαι som den bevidste og tilregnelige (moraliske) Handling; det udtrykker Fuldbringelsen af en Gjerning, ἔργον (Men. p. 72. A: καθ' ἐκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιωῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστῳ ἡμῶν ἢ ἀρετῆ ἐστιν. ὡσαύτως δὲ-καὶ ἢ κακία. p. 98. B: τὸ ἔργον ἐκάστης τῆς πράξεως). Smlgn. fremdeles følgende Exemppler: Thuc. I, 3: πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῆ ἐργασαμένη ἢ Ἑλλάς. Plat. Gorg. p. 517. B: πολλοῦ

γε δεῖ, — μή ποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσεται, οἷα τούτων ὅς βούλει εἰργασται. p. 518. E: καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλιλέεις, ὁμοίωτατον τούτῳ ἐργάζει (gjør dig styldig i en lignende Gjerning). p. 519. C: καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τᾶλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτιπον ἐργάζονται πρᾶγμα. p. 522. C: μηδὲν ἄδικον μῆτε εἰρηκῶς μῆτε εἰργασμένος. Apol. p. 32. D: τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. p. 35. A: οἴουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἐώρακά τινας, ὅταν κρίνονται — θανατάσια-ἐργαζομένους (bære sig forundeligt ad). p. 39. C: νῦν γὰρ τοῦτο εἰργάσασθε οἴομενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου. Hvad endelig prættειν angaaer, da udtrykker det Virksomheden i Livets Anliggende baade intransitivt: at være i Virksomhed, og transitivt: at forrette, bestille, have for med et Anliggende til Gjenstand. Dem. de cor. § 45: πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν. Thuc. I, 56: τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων, ὅπως — I, 57: δεδιώς τε ἔπρασεν, ἔς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων —. Dem. de cor. § 62: τί προσῆκον ἦν ἐλέσθαι πράττειν καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν; (hvilken politisk Retning skulde den følge, og hvilke Foranstaltninger skulde den tage, forat befordre den). Smlgn. Talemaaderne εὖ, κακῶς, τὰ αὐτοῦ πράττειν. En sophistisk Sammenblanding af πράττειν og ποιεῖν forekommer i Plat. Euthyd. p. 284. C, hvor Euthydemos beviser Umuligheden af at lyve paa følgende Maade: Ἔσιν οὖν ὅπως περὶ ταῦτα τὰ μὴ ὄντα (d. e. τὰ ψευδῆ) πράξειεν ἂν τίς τι, ὥστ' ἐκεῖνα ποιήσειεν ἂν καὶ ὅσπισοῦν, τὰ μηδαμοῦ ὄντα; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί οὖν; οἱ ῥήτορες ὅταν λέγωσιν ἐν τῷ δήμῳ, οὐδὲν πράττουσιν; Πράττουσι μὲν οὖν, ἢ δ' ὄς. Οὐκοῦν εἴπερ πράττουσι, καὶ ποιοῦσιν; Ναί.

Τὸ λέγειν ἄρα πράττειν τε καὶ ποιεῖν ἔστιν; Ὁμο-
λόγησεν. Οὐκ ἄρα τά γε μὴ ὄντ', ἔφη, λέγει οὐδείς.
ποιοῦ γὰρ ἂν ἦδη τι, σὺ δὲ ὠμολόγησας τὸ μὴ ὄν μὴ
οἶον τ' εἶναι μηδὲ ποιεῖν ὥστε κατὰ τὸν σὸν λόγον
οὐδείς ψευδῆ λέγει. At imidlertid Forfatterne, hvor det
ikke behøves, heller ikke gjøre nogen streng Forstjæl paa disse
Ord, vil jeg ikke undlade selv at anføre et Par Exempler
paa: Plat. Cratyl. p. 387. A: ἔξαμαρτησόμεθά τε καὶ
οὐδὲν πράξομεν, men strax efter aldeles i samme Forbin-
delse: ἔξαμαρτήσεταιί τε καὶ οὐδὲν ποιήσει; og i samme
Dialog p. 388. B: Κερκίζοντες δὲ τί δρωμεν; men strax
efter: ὀνομάζοντες τί ποιοῦμεν;

Οἶεσθαι. Ἠγεῖσθαι. Νομίζειν.

Plat. Apol. p. 27. C: εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω,
καὶ δαίμονας δήπου πολλῆ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν. —
τούς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἦτοι θεούς γε ἠγούμεθα ἢ
θεῶν παῖδας; „Her kan mærkes Forstjellen imellem νομίζειν
og ἠγεῖσθαι, af hvilke det første betegner en moralsk Over-
beviisning, en Tro paa det ceengang vedtagne (θεοὺς νομί-
ζειν, at troe paa Guder), det sidste en Antagelse, der grun-
der sig paa en Fornuftslutning. Men da begge Dele godt
kunne være forenede, saa kunne disse to Udtryk ogsaa i
mange Tilfælde træde istedetfor hinanden, saaledes som her i
det følgende bestandig bruges ἠγεῖσθαι om det samme, som i
det foregaaende bestandig er betegnet ved νομίζειν" — og
p. 40. A: ἃ γε δὴ οἰηθεῖη ἂν υς καὶ νομίζεται
ἔσχατα κακῶν εἶναι, „som en kunde troe, og som vir-
kelig ogsaa antages for at være de største Ulykker.
Οἶεσθαι udtrykker en blot subjektiv Antagen og bruges der-
for hyppigt, ligesom putare, om en falsk Formening." Thuc.
I, 20: Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἰππαρχον οἰόνται

ὕψ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι — πολλά δὲ καὶ ἄλλα — καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται. Xenoph. Mem. III, 9, 6: εἰ μὴ οἶδε δοξάζειν τε καὶ οἴεσθαι γιγνώσκειν. Dem. de. cor. § 11: Κακοήθης δ' ὢν, Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὐήθης φήθης (putasti, iffe censuisti, som Disfen oversætter det); § 111: οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὑμᾶς οἴομαι μανθάνειν, οὐτ' αὐτὸς ἡδυνάμην συνιέναι. Plat. Men. p. 95. A: οἴεται γὰρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας, ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἰς τούτων. Ved ἡγεῖται i dette Exempel betegnes Anytos' velovervejede Mening om sig selv, som Sokrates i sin Ironi lader staae ved sit Vord, skjøndt han fra sit Standpunkt ogsaa gjerne kunde have betegnet den ved οἴεται. Den angivne Betydning af ἡγεῖσθαι viser sig fremdeles i følgende Exempler: Plat. Gorg. p. 463. A: καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο τί ποτε οὗτος ἡγεῖται (neml. τὴν ῥητορικὴν εἶναι). Xenoph. Cyrop. IV, 5, 17: ὅπως εὐ βεβουλεύσθαι ἡγήσονται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Dem. de cor. § 123: ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι. Cyrop. VII, 2, 8: εἴτ' ἄρα καὶ χρῆσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον οὕτω ἡγούμενος (moralst Overbeviisning — Beregning). Forskjellen mellem νομίζειν og ἡγεῖσθαι fremtræder i følgende Exempler: Dem. de cor. § 57 og 58: τοῦ μὲν οὖν γράψαι πρᾶττοντά με καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν — ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι μοι νομίζω; her udtaler Demosthenes en fast moralst Overbeviisning. Men længere nede, hvor det hedder: τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα „πειδὰν τὰς εὐθύνας δῶ“ στεφανοῦν — κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις — udtaler han en Formening, som

ikke umiddelbart udspringer af hans moralske Overbeviisning, men som han kommer til igjennem et Raisonnement. Endelig fremsætter han en tredje Paastand i den svageste Form strax efter, hvor det hedder: *ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναι μοι δοκεῖ, καὶ οὐς ταῦτα γράφειν ἔξῃν τούτω.* (Om *δοκεῖν* s. nedfr.). Smlgn. hermed samme Tale § 110: *Ἦγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναι μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν — τὸ γὰρ ὡς τὰ ἀριστά γε ἔπρατιον — —, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλώσθαι μοι νομίζω.* § 238: *τὰς διακοσίας (τριήρεις) ἢ πόλις παρῆσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα οὐδὲ κρινοῦσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας-ἑωράτο.* Her stilles den moralske Overbeviisning i Modsatning til den juridiske Dom. Lycurg. adv. Leocr. p. 179 (Bekk.): *Πολίτιον γὰρ ἔστι δικαίου — — τοὺς εἰς τὴν πατρίδα τι παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν.* Plat. Gorg. p. 520. E: *Περὶ δὲ γε ταύτης τῆς πράξεως-αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάσαι συμβουλεύειν.* Xenoph. Cyrop. I, 5, 7: *ἂ καλὰ ἡ πόλις νομίζει.* Memor. I, 1, 1: *οὐς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων.* Plat. Gorg. p. 455. C: *καὶ ἐμὲ νῦν νόμισσον καὶ τὸ σὸν σπένδειν* (var overbeviiist om); smst. D: *ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νόμισσον καὶ ὑτ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι.*

Δοκεῖν. Φαίνεσθαι. Ἐοικέναι.

Plat. Men. p. 73. B: *Φαίνονται.* „Dette Verbum bruges om det, der viser sig at være saa, falder i Djuene, er indlysende; *ἔοικε*, det synes, bruges, hvor man ved en Slutning nødes til at antage noget, saa at det ofte med attist Urbanitet tjener til at udtrykke en fuldkommen Visshed, hvorimod *δοκεῖ* blot betegner Skinnet eller den subjektive Antagelse, der gjerne kan staae i Strid med

Virkeligheden." Xenoph. Cyrop. I, 6, 19: *μη ὦν ἀγαθὸς γεωργὸς δοκεῖ εἶναι ἀγαθός.* Memor. I, 7, 1: *εἴ τις μη ὦν ἀγαθὸς ἀλλητῆς δοκεῖν βούλοιο.* Plat. Protag. p. 347. A: *ψευδόμενος δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν.* Sophist. p. 236. E: *τὸ γὰρ φαίνεσθαι τοῦτο, καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι δε μή.* de rep. II, p. 381. E: *ἡμῖν δὲ ποιούσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι, ἐξ-απαιῶντες καὶ γοητεύοντες* (synes at vife sig). Xenoph. Memor. II, 1, 22: *ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι.* Plat. Prot. p. 351. E: *καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῆ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν* (hvist Underføgelsen synes at være foretaget med Nøjagtighed, og det da vifer sig). Aristot. Metaph. III, 5. p. 76: *εἴτε γὰρ τὰ δοκοῦντα πάντα ἐστὶν ἀληθῆ, καὶ τὰ φαινόμενα ἀνάγκη πάντα ἅμα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ εἶναι.* Naar det, der vifer sig, staaer i Strid med Virkeligheden, bliver φαίνεσθαι naturligtvis eensbetydende med δοκεῖν; derfor hedder det i Aristoph. Acharn. v. 440—41: *δεῖ γὰρ με δόξασι πτωχὸν εἶναι τήμερον, εἶναι μὲν, ὅσπερ εἰμί, φαίνεσθαι δὲ μή.* Den angivne Betydning af εἰκοι vifer sig i følgende Exempler: Plat. Apol. p. 21. D: *ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι· εἰκοι γοῦν τούτου γε — σοφώτερος εἶναι —.* ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἢ αὐτῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι. Protag. p. 313. C: *Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις.* Cratyl. p. 407 C: *Ἐρμ. Τί δὲ δὴ τὸν Ἥφαιστον; πῆ λέγεις;* (hvorafl afleder Du hans Navn) Σω. *Ἡ τὸν γενναῖον τὸν φάεος ἵστορα ἐρωτάς;* Ἐρμ. *Ἔοικα* (aaftenbart). Phædr. p. 227. B: *ἄταρ Λυσίας ἦν, ὡς εἰοικεν, ἐν ἄσσει.* Phæd. p. 61. B: *Ἄπειμι δὲ, ὡς εἰοικεν, τήμερον κελεύουσι γὰρ Ἀθη-*

νατοι (det er Socrates, der taler om sin forestaaende Død). Et meget oplysende Sted er Phæd. p. 60. B, hvor Socrates, efter at være befriet for Rænkten om Venet, føler en behagelig Fornemmelse og nu slutter saaledes: *Ὡς αἴτιον, ἔφη, ὡ ἀνδρες, εἰσικέ τι εἶναι τοῦτο ὃ καλοῦσι οἱ ἄνθρωποι ἡδὴ ὡς θανασιῶς πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον, τὸ λυπηρόν, —* Efterat han derpaa har omtalt den uadskillelige Forbindelse mellem Smerte og Velbehag, der gjensidigen medføre hinanden, vedbliver han saaledes: *ὥσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι εἰσικεν ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἦκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ, hvor det er aabenbart, at φαίνεται betegner det Sandseindtryk, der noder ham til at slutte saaledes (εἰσικεν). Cratyl. p. 417. B: Ἔσικεν—οὐχὶ καθάπερ οἱ κάπηλοι—οὐ ταύτη λέγειν μοι δοκεῖ τὸ λυσιτελοῦν, hvor Socrates retter det forvisningsfuldere εἰσικεν til det bestednere δοκεῖ.*

Φόβος. Δέος.

Plat. Euthyphr. p. 12. B: *πεφόβηται τε καὶ δέδοικεν.* „Ved hint Ord betegnes den øjeblikkelige forvirrende Skræk (φόβος), ved dette Frygten som vedvarende Sindstemning (δέος); i det hele forholder φόβος sig til δέος, som timor (pavor) til metus.“ Plat. Ion. p. 535. C: *ὄρθαι αἱ τρίχες ἴστανται ὑπὸ φόβου.* Cratyl. p. 403. A: *φοβούμενοι τὸ ὄνομα (Ἄιδης) Πλούτωνα καλοῦσιν αὐτόν, og ἴσραχ efter: ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι—φοβεῖσθαι αὐτόν οὐκ ἄξιον. ὅτι τε γάρ, ἐπειδὴν ἅπαξ τις ἡμῶν ἀποθάνη, αἰεὶ ἐκεῖ ἐστι, φοβοῦνται, καὶ οὐ ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρ’ ἐκείνον ἀπέρχεται, καὶ τοῦτο πεφόβηται.* Plat Gorg. p. 479. A: *φοβούμενος—τὸ κάεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι.* Xenoph.

Cyrop. III, 1, 14: *οἱ δουλείαν καὶ δεσμόν φοβούμενοι* (som have en Skræf for). Thuc. II, 65: *ὁπότε γοῦν αἰσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ δεδιότας αὐτὸν ἀλόγως ἀντακαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν* (den øjeblikkelige stærke Virkning af hans Tale — Stemningen, som han river dem ud af). Plat. de rep. III, p. 413, B-C: *Τοὺς μὴν γοητευθέντας, ὡς ἐγῶμαι, κἄν σὺ φραίης εἶναι οἱ ἂν μεταδοξιάσωσιν ἢ ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου τι δείσαντες* (Skræffen, der bevirker Stemningen). Overhovedet var φόβος det stærkere Udtryk, som sees af Plat. Phileb. p. 12. B: *Τὸ δέμὸν δέος, ὃ Πρώταρχε, αἰεὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα οὐκ ἔστι κατ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φόβου.* Xenoph. Mem. I, 1, 14: *τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοῖς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι.* Thuc. IV, 117: *Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις ἡγούμενοι, ἅπερ ἔδεισαν, φοβεῖσθαι.* — Δέος er det videre og almindeligere Begreb. En Definition derpaa findes i Plat. Lach. p. 198. B: *δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ (ἡγούμεθα).* Derfor kan αἰδώς henføres under δέος som sit Slægtsbegreb: Plat. Euthyphr. p. 12. C: *ἐπὶ πλεον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ αἰδώς δέους,* og Thuc. II, 37 bruger ligesom δέος istedetfor αἰδώς, hvor det hedder: *τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν,* hvor Sammenhængen viser, at det er en moralisk Frygt, der menes. Undertiden forbindes begge Udtrykkene med hinanden s. Ex. Plat. Phædr. p. 254. E: *ὥστε ξυμβαίνει τί' ἤδη τὴν τοῦ ἐραστοῦ ψυχὴν τοῖς παιδικοῖς αἰδουμένην τε καὶ δεδοικυῖαν ἐπεςθαι.* de rep. V.

p. 465. B: *δέος τε καὶ αἰδώς*, og I, p. 330. D: *εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντίς*. — Ammonios har altsaa i det hele angivet Forstjellen rigtig, naar han siger: *Δέος καὶ φόβος διαφέρει*. Δέος μὲν γὰρ ἔστι πολυχρόνιος κακοῦ ὑπόνοια, φόβος δὲ ἡ παραντίκα πτόησις, διόπερ Ἡρόδοτος ἐν τῇ τετάρτῃ (Kap. 115): *Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος*. En lignende Forstjel vilde vel ogsaa Prodikos have opstillet i Plat. Protag. p. 358. D, hvis Sokrates havde tilladt ham det; det hedder: *προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε*. — Ἐδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδικῷ δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. Ἄλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, Προδικε, διαφέρει. Hvad der gjælder om alle Synonymer, gjælder nemlig ogsaa om disse, at det ikke i alle Tilfælde er nødvendigt at fastholde Forstjellen; derfor finde vi nu ogsaa adskillige Steder, hvor disse to Ord ere brugte isfæng, tildels vel blot for at opnaae Afvevling i Udtrykket; saaledes Plat. de legg. V. p. 746. E: *οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δείσαντα τὴν δόξαν - σμικρολογίαν* (af δείδω kunde vel desuden ikke dannes noget Gerundiv); VII, p. 819. A: *φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα, — μᾶλλον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους*, hvor man dog maa lægge Mærke til, at der iforvejen er sagt: *Δοκεῖς ἡμῖν - φοβεῖσθαι*, hvorved Brugen af φοβοῦμαι paa første Plads i Svaret er foranlediget. Xenoph. Mem. III, 5, 6: *ὅταν μὲν γὰρ δήπου μηδὲν φοβῶνται, μεστοὶ εἰσιν ἀταξίας· ἔστ' ἂν δὲ ἡ χειμῶνα ἢ πολεμίους δείσωσιν* —.

Αἰδώς. Αἰσχύνη.

Plat. Euthyphr. p. 12. C: *αἰδούμενος τι πράγμα καὶ αἰσχυνόμενος*. „Det første betegner Undseelsen, den

bestedne Grefrygt, som afholder fra flette Handlinger, det andet Skammen over en begaaet flet Handling." At αἰδώς har den angivne Betydning, sees af de i den foregaaende Artikel anførte Exempler, hvor det betegnes som en Art af Frygt (navulig Euthyphr. p. 12. C); f. fremdeles Plat. Ep. VII, p. 350. D: ὁμως οὐκ ἀπέκτεινεν, ἢ δέσθη δέ. Defin. p. 412. C: Αἰδώς τολμήσεως ὑποχώρησις ἐκουσία δικαίως καὶ πρὸς τὸ βέλυστον φανέν' — εὐλάβεια ὁρθοῦ ψόγου. Hom. II. XV, 657: οὐδ' ἐκέδασθεν ἀνὰ σιράϊον' ἴσχε γὰρ αἰδώς καὶ δέος. Jovrigt bruger rigtignof Homer αἰδώς ogsaa i Betydningen af αἰσχύνη, hvilket Ord flet ikke forekommer hos ham, og efterliges heri af senere Digtere; men at dette stred imød den sædvanlige Sprogbrug, sees f. Ex. af Dio Chrysost. 13: *Ἀθλονότι τὴν αἰδῶ νῦν ἀντὶ τῆς αἰσχύνης ὀνομάζων, ὥστε ἔθος ἐστὶ τοῖς ποιηταῖς.* At den for αἰσχύνη angivne Betydning er den egentlige, bestrykes for det første derved, at Ordet ogsaa bruges for at betegne Skammen objektivt som det beskjæmmende (αἰσχροόν, dedecus), i hvilken Betydning αἰδώς aldrig bruges i Prosa. Thuc. I, 5: *καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις-ἤρπαζον-, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον.* II, 37: *καὶ ὅσοι (νόμοι) ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι* (nemlig naar de overtrædes). Plat. Apol. p. 35. A: *οἱ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν.* Dem. de cor. § 26: *Ἔστιν οὖν ὅστις ἡμῶν οἰδέ τινα αἰσχύνην τῇ πόλει συμβᾶσαν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα.* S. fremdeles Thuc. I, 84: *καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθαι.* Plat. Gorg. p. 492. A: *ὄθεν ψέγουσι τοὺς τοιοῦτους δι' αἰσχύνην, ἀποκρουπτόμενοι τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν.* Crit. p. 45. E: *ὡς ἔγωγε καὶ ὑπέρ σου καὶ*

ὑπὲρ ἡμῶν - αἰσχύνομαι. Apol. p. 28. B: εἰτ' οὐκ αἰσχύνει - τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας; Men da Undseelsen, der holder tilbage, ogsaa kan opfattes som en anticiperet Skamfølelse ved Tanken om muligviis at begaae en slet Handling, saa kan ogsaa αἰσχύνη som det videre Begreb sættes istedetfor αἰδώς. Thuc. I, 84: πολεμικοί τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκόσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδώς σωφροσύνης πλείσιον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία (den samme Grundstemning i sine to Ytringer). II, 43: αἰσχυνόμενοι ἄνδρες (Mænd med Gresfølelse); III, 41: αἰσχυνθέντες οὖν τάς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας καὶ Αἴα τὸν Ὀλύμπιον - ἐπαμύνατε Μυτιληναίοις. Plat. de legg. II, p. 671. D: ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν. — Ammonios angiver Forskjellen saaledes: Αἰδώς καὶ αἰσχύνη διαφέρει, ὅτι ἡ μὲν αἰδώς ἐστὶν ἐντροπή πρὸς ἕκαστον, ὡς (maafsee ὦν) σεβομένως τις ἔχει· αἰσχύνη δ' ἐφ' οἷς ἕκαστος ἀμαρτῶν αἰσχύνεται, ὡς μὴ δέον τι πράξας. καὶ αἰδεῖται μὲν τις τὸν πατέρα, αἰσχύνεται δὲ, ὅς μεθύσκειται.

Βούλεσθαι. Ἐθέλειν.

Plat. Men. p. 75. B: Βούλει σοι χαρίζομαι; Πάνν γε. Ἐθέλησεις οὖν καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς; „Her kan mærkes Forskjellen mellem βούλομαι og ἐθέλω, af hvilke det første blot betegner et Ønske, en Tilbøjelighed, det andet en virksom Villie, forbunden med et Forsæt til dens Udførelse.“ Denne af Buttmann i hans Lexilogus I. p. 27 ff. angivne Forskjel har jeg fundet fuldkomment bestyrket i Sprogbrugen. Plat. Gorg. p. 467. C: Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττωσιν ἐκάστοτε — ; οἶον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι

τοῦτο βούλεσθαι, ὅπερ ποιούσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν —; p. 468. D: Ἄρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται (ποιεῖ), εἶπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; — Ἄλλ' οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Thuc. III, 3: οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι (de vare utilbojelige til at troe det, fordi de ikke snskede, at det skulde vare sandt). Plat. Sympos. p. 183. A: εἰ γὰρ ἡ χηρήματα βουλόμενος παρά του λαβεῖν ἢ ἀρχὴν ἄρξαι ἢ τιν' ἄλλην δύναμιν ἐθέλοι ποιεῖν οἷάπερ οἱ ἐρασταὶ πρὸς τὰ παιδικὰ —. Plat. Gorg. p. 447. C: ἀλλ' ἄρα ἐθέλησειεν ἄν ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πνθῆσθαι αὐτοῦ. Xenoph. Anab. III, 1, 25: εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι. Demosth. Olynth. 1, 1: προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν. 1, 20: ἄν οἱ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε. Plat. de legg. VII. p. 799. E og VIII, p. 841. C: εἰ θεὸς ἐθέλοι. III, p. 688. E, V p. 739. E, VI p. 752. A: εἰάν θεὸς ἐθέλῃ. Crit. p. 43. A: θαναμάζω ὅπως ἡθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμοτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι (han havde nemlig gjort det). Gorg. p. 467. C: εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνον. Ἄλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὃ ἡ λέγεις. § Plat. Cratyl. p. 431. A, hvor Cratylus ved Sokrates's Slutninger er bragt til det Punkt, at han ikke kan andet end indrømme, siger han: ἐθέλω σοι, ὦ Σώκρατες, ξυγχωρῆσαι, καὶ ἔστω οὕτω. Her kunde ikke siges βούλομαι, da han vissefælgelig ikke havde Lust til at indrømme det. Rigesaaflidt kunde det bruges i Sympos. p. 205. E: ἐπεὶ αὐτῶν γε καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἐθέλουσιν ἀποτέμεσθαι οἱ ἄνθρωποι, εἰάν αὐτοῖς δοκῇ τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι (de beslattede sig dertil); smlg. ovfr. Gorg. p. 467. E. Af de anførte Ex-

empler sees, hvor noje ἐθέλειν staaer i Forhold til Handlingens Udførelse, saa at det i mange Tilfælde kan betragtes som et andet Udtryk for denne selv. I næste Forbindelse hermed staaer ogsaa, at ἐθέλειν (ikke βούλεσθαι) kan bruges om livløse Ting og upersonlige Begreber, forat betegne, hvad der gjerne skeer eller pleier at skee; f. Ex. Plat. Phædr. p. 230. D: τὰ-χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδὲν μὲν ἐθέλειν διδάσκειν. Men. p. 98. A: πολλὴν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι περιμένειν (αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς). Rigtigt siger derfor Ammonios: Βούλεσθαι μὲν ἐπὶ μόνου λεκτέον τοῦ λογικοῦ· τὸ δὲ θέλειν καὶ ἐπὶ ἀλόγου ζώου - og paa et andet Sted: θέλειν καὶ βούλεσθαι ἐὰν λέγη τις, δηλώσει, ὅτι ἀκουσίως τε καὶ εὐλόγως ὁρέγεται τινος. — Hvis nu den her angivne Forstjæl er rigtig, saa følger deraf, at Pape i sit Lexikon (u. βούλομαι) befinder sig i et fuldkomment Wilderede med Hensyn til disse Ord. Hvad navnlig den Paastand angaaer, at βούλεσθαι sædvanligen sagdes om Guderne, (der kunne alt, hvad de ville), saa tvivler jeg paa, at denne Sprogbrug gjælder udenfor Digterne og navnlig Homer; men for Homers menneskelige Guder er dette netop et passende Udtryk, da deres Villie saa ofte bringer dem til at staae fjendtligt imod hinanden, saa at altsaa Villien og Udførelsen ikke blive eet. Et i denne Henseende ret betegnende Sted er Il. VIII, 204 ff., hvor Here opmuntrer Poseidon til at hjælpe Danaerne med disse Ord: οὐδέ σφισι βούλεο νίκην' || εἶπερ γάρ κ' ἐθέλοισμεν, ὅσοι Δαναοῖσιν ἀρωγοί, || Τρωῶας ἀπώασθαι, καὶ ἐρπέμεν εὐρύοπα Ζῆν', || αὐτοῦ κ' ἐνδ' ἀκάχοιτο κατ' ἤμενος οἶος ἐν Ἰδῆ. Here mener, at naar alle de andre Guder virkelig vilde og gjorde Alvor af at hjælpe Danaerne, saa kunde de trodse Zeus, og derfor opmuntrer hun

nu Poseidon til at være dem gunstig stemt; men at det ikke vilde nytte Poseidon βούλεσθαι νίκην τοῖς Δαναοῖσιν, fremgaaer af hans eget Svar, hvori han erklærer ikke at kunne indlade sig paa en Kamp mod Zeus (οὐκ ἂν ἔγωγ' ἐθέλοισμι), eftersom han er meget stærkere. — At derimod i Prosa ἐθέλειν bruges om Guderne, hvor Forestillingen om deres Almagt virkelig er den fremherskende, har jeg ovenfor anført flere Exempler paa. — Bildledende er det ogsaa, naar Pape (u. βούλομαι) længere nede siger: — stærker: verlangen, befahlen, ὁ νόμος βούλεται τούτους εὖ βασανίζειν (Plat Sympos. p. 184 A); thi det betyder her kun, at dette er Hensigten eller Meningen med en i det foregaaende omtalt Lov (der staaer: τούτους δὴ βούλεται ὁ ἡμέτερος νόμος εὖ καὶ καλῶς βασανίζειν), en Betydning, som βούλεσθαι meget ofte har; smilgn. Latines quid sibi vult.

Λέγειν. Φάναί.

Plat. Men. p. 74. E: Ἄρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῆς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον ἢ εὐθύ. „Naar Du taler saaledes, paaftaaer Du da.“ Dem. de cor. § 150: τὴν χώραν οἱ μὲν Ἀμφισσειὺς σφῶν αὐτῶν οὐσαν γεωργεῖν ἔφασσαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ἦτι ἄτο εἶναι. Plat. Alcib. I. p. 112. E: Ὅτι ἐμὲ φῆς ταῦτα λέγειν. Protag. p. 335. B: σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐτός, — οἴός τ' εἶ —. p. 353. A: τί ὑμεῖς αὐτό φαστε εἶναι, εἶπατον ἡμῖν. Theæt. p. 165. A: φάναί τε καὶ ἀπαρνεῖσθαι. Derfor bruges φημί i bejaende Svar (ajjo): Protag. p. 349. C: ταῦτα εἰ μὲν σοι δοκεῖ ἐπι ὡσπερ τότε, φασί. Gorg. p. 475. E: ἢ φασί ἢ μὴ ἄ ἐρωτῶ. Dem. Chers. p. 99, 8: ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν; ἢ τί φησομεν; Plat.

Cratyl. p. 429. E: *πότερον λέγειν μὲν οὐ δοκεῖ σοι εἶναι ψευδῆ, φάναι δέ; Οὐ μοι δοκεῖ οὐδὲ φάναι. Οὐδὲ εἰπεῖν οὐδὲ προσεἰπεῖν; οἷον εἴ τις-εἴποι - - - . Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὃ Σώκρατες, ἄλλως ἂν οὗτος ταῦτα φθέγγασθαι, og strax efter: *Ψοφεῖν ἔγωγ' ἂν φαίην τὸν τοιοῦτον.* Her betegner *λέγειν* den sammenhængende Tale, *φάναι* at fremføre en enkelt Paastand, *εἰπεῖν* at sige eller høre, *φθέγγασθαι* at lade sin Stemme høre, *ψοφεῖν* at frembringe en Støj som af en livløs Gjenstand.*

Ἱερός. Ὅσιος. Εὐσεβής.

Jndl. til Plat. Euthyphr. p. 3: „Dialogen Euthyphron drejer sig om Undersøgelsen af Begrebet *τὸ ὅσιον*, det hellige d. e. det efter guddommelige Love tilladelige, pium, sanctum (forst. fra *τὸ ἱερόν*, sacrum, det, der hidrører fra eller tilhører Guderne og derfor er helligt og ufrænkligt).“ Euth. p. 12. E: *τά τε εὐσεβῆ καὶ ὅσια*: „Begge Ord betegne det samme Begreb, det første fra den subjektive Side som Sindelag, det andet fra den objektive Side som det, hvori Sindelaget kommer tilsyn.“ Forholdet imellem disse 3 Begreber kunde udtrykkes saaledes, at *ἱερός* betegner den hellige Gjenstand, *εὐσεβής* Sindelaget i sit umiddelbare Forhold til det hellige og ærverdige, *ὅσιος* alt, hvad der ikke frænker det guddommelige. *Ὅσιος* er altsaa et negativt Begreb og af meget betydeligt Omfang: det bruges baade om Handlinger, der ikke stride mod guddommelige Love, og om Gjenstande (Steder), ved hvis Brug man ikke forgriber sig paa noget helligt, og om Personer, der ikke forsynde sig mod Guddommen. Ordets negative Betydning fremtræder tydeligst, hvor det modsættes *ἱερός*, forat betegne det profane, hvis Berørelse ikke frænker Guddommen. Ammonios: *Ὅσιον καὶ ἱερόν δια-*

ὄσια διανέμειν ὀρθῶς πᾶσι. Apol. p. 35. C: ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι μήτε δίκαια μήτε ὄσια (honestum-jus-fas). Xenoph. Hist. Gr. IV, 1, 33: *Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γινώσκω μήτε τὰ δίκαια μήτε τὰ ὄσια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με.* Om Menneffer: Plat. de rep. X p. 615. B: δίκαιοι καὶ ὄσιοι. Alcib. II p. 150. A: ἄν τις ὄσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνῃ. Da imidlertid δίκαιος ogsaa bruges i en videre Betydning, saa at det omfatter al Ret, saa kan τὸ ὄσιον ogsaa opfattes som et τὸ δίκαιον underordnet Begreb. Schol. til Eurip. Hecub. v. 788: τὸ δίκαιον, ὡσπερ γένος ὄν, διαιρεῖται εἰς ὄσιον καὶ δίκαιον, καὶ τὸ μὲν πρὸς Θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων γενόμενον, ὄσιον καλοῦμεν, τὸ δὲ πρὸς ἀνθρώπους δίκαιον. Plat. Euthyphr. p. 11. E: ἰδὲ γὰρ εἰ οὐκ ἀναγκαῖόν σοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶν τὸ ὄσιον. Ἔμοιγε. Ἄρ' οὖν καὶ πᾶν τὸ δίκαιον ὄσιον; ἢ τὸ μὲν ὄσιον πᾶν δίκαιον, τὸ δὲ δίκαιον οὐ πᾶν ὄσιον, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ ὄσιον, τὸ δὲ τι καὶ ἄλλο; og p. 12. D: μύριον γὰρ τοῦ δίκαιου τὸ ὄσιον. Herpaa berøer det nu, at ὄσιος og δίκαιος undertiden kunne bruges iflæng, f. Ex. Thuc. V, 104: ὅτι ὄσιοι πρὸς οὐ δίκαιους ἰστάμεθα. — Ligesom i ovenanførte Exempel af Euthyphr. p. 12. E εὐσεβής er forbunden med ὄσιος, saaledes ogsaa ἀσεβής med ἀνόσιος i Xenoph. Mem. I, 1, 11: Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Dem. de cor. § 157: τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. I Empedocl. Fragm. v. 308 staaer εὐσεβῆ ἀγάλματα om Gudebilleder som Gjenstand for from Tilbedelse (religiosa simulacra). —

φέρει. Ὅσια μὲν γὰρ ἔστι τὰ ἰδιωτικά, ὧν ἐφίεσθαι ἔξεσι καὶ προσάψασθαι· ἱερά δὲ τὰ τῶν θεῶν, ὧν οὐκ ἔξεστι προσάψασθαι. Tim. Lex. Plat. Ὅσια. τὰ ἰδιωτικά καὶ μὴ ἱερά. Aristoph. Lysistr. 743: ὦ πότνι' Εἰλείθυι, ἐπίσχεσ τῷ τόκου, ἕως ἂν εἰς ὄσιον μόλω ἕγω χωρίον, hvortil Ἐσθλ: εἰς ὄσιον ἀνὺ τοῦ εἰς βέβηλον καὶ μὴ ἱερόν, ἀλλ' ὄσιον εἰς τοκετόν· ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἦσαν, παρθένος δὲ ἡ θεός. Plat. de rep. I. p. 644. A: (ἡ τυραννὶς) τὰλλότρια καὶ λάθρα καὶ βία ἀφαιρεῖται, καὶ ἱερά καὶ ὄσια καὶ ἴδια καὶ δημόσια, hvortil Ἐσθλ: ὄσια τὰ βέβηλα, εἰς ἃ ἔστιν εἰσιέναι, ὡς Ἀριστοφάνης Ἀντισιράτη (s. vñr.), καὶ ὄσια χρήματα τὰ μὴ ἱερά. — Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους τὰ μὲν τῶν θεῶν χρήματα ἱερά, τὰ δὲ κοινὰ τῆς πόλεως ὄσια ὀνομάζει. Plat. de legg. IX p. 857. B: μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτουσι, μέγα ἢ μικρόν ὑφελόμενον καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὀσίων. p. 878. A: θεραπευτὴν ὀσίων τε καὶ ἱερῶν-γίγνεσθαι. Thuc. II, 52: ἐς ὀλιγορίαν ἐτραπόμπο καὶ ἱερῶν καὶ ὀσίων ὁμοίως. Soph. Oed. Col. v. 37: ἔχεις γὰρ χάρον οὐχ ἄγνόν πατεῖν (hvot ἄγνόν = ὄσιον); men om det samme Sted hedder det v. 54: χάρος μὲν ἱερός πᾶς ὄδ' ἔστι. Af de anførte Exempler sees nu Ordets Begrændsning mod den guddommelige Side; mod den menneskelige Side er dets Begrændsning betegnet derved, at det ofte modsættes δίκαιος, ligesom i Latin fas modsættes jus. Plat. Gorg. p. 507. A-B: Καὶ μὴν περὶ μὲν ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράτων δίκαι' ἂν πράττοι, περὶ δὲ θεοῦς ὄσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὄσια πράττοντα ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὄσιον εἶναι. de legg. II p. 663. B: ζῆν τὸν ὄσιον καὶ δίκαιον βίον. De rep. p. 301. B: τὰ δίκαια καὶ

καὶ ἴδιοι, καὶ οἱ κατ' οὐκίαν πάντες. Den her angivne Betydning af οὐκίαι som de ved Giftermaal beslægtede findes ogsaa hos Ammonios: Οὐκείτοι μὲν γὰρ καὶ οἱ κατ' ἐπιγαμίαν προσήκοντες; men dette var i al Fald ikke nogen almindelig Sprogbrug.

Ἄλογία. Ἄμαθία.

Plat. Men. p. 90. E: οὐ πολλὴ σοι δοκεῖ ἄλογία εἶναι; Ναὶ μὰ Δία ἔμοιγε, καὶ ἄμαθία γε πρός.
 „Ἄλογία, Uforstandighed, Urimelighed, om den, der i et enkelt Tilfælde ikke bruger sin Fornuft, ἄμαθία derimod om den, der er blottet for al aandelig Dannelse, altsaa: raar Uvidenhed.“ Til det anførte Sted af Menon bemærker Buttman: „Ἄλογία ejus tantum est, qui rationem nunc non adhibet, quod bonis etiam accidere potest: ἄμαθία contra, apud Atticos præsertim, ejus, qui omnis non modo disciplinæ sed liberalioris eruditionis expertus est, rustici, immo barbari ac stupidi. Aristoph. Nub. 492: ἄνθρωπος ἀμαθῆς οὐτοσὶ καὶ βάρβαρος. Xenoph. Mem. IV, 5, 11: τί γὰρ διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατῆς θηρίου ἀμαθεστάτου; cf. ib. I, 2, 50. Aristoph. Equ. 193. Schol. ad Nub. 136. Hemst. ad Aristoph. Plut. p. 382. F. A. Wolf. ad Demosth. Lept. 99.“ Ἐμῆν fremdeles Plat. Phæd. p. 67. E: οὐ πολλὴ ἂν ἄλογία εἶη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἱ ἀμικρομένοις ἐλλίπς ἐστιν οὗ διὰ βίου ἥρων τυχεῖν; p. 68. B: εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, — οὐ πολλὴ ἂν ἄλογία εἶη, εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Protag. p. 340. E: Πολλὴ ἂν ἄμαθία εἶη τοῦ ποιητοῦ, εἰ οὕτω φανλόν τί φησὶν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἐκτῆσθαι, ὃ ἐστὶ πάντων χαλεπώτατον. (Protagoras er vred over at være bleven gjendrevet af Sokrates og bruger derfor det stærkeste Udtryk, han kan finde). Hipp.

Οἰκεῖος. Προσῆκων.

Plat. Apol. p. 33. D: τῶν οἰκειῶν τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας. „Af disse to Benævnelser er οἰκεῖος det mest omfattende Begreb og betegner alle dem, der staae i Berøring med Huset, enten som Slægtninge eller Venner (modf. ἀλλότριοι); προσήκοντες ere de egentlige Paarørende, som igjen enten kunne være συγγενεῖς, Blodsforvante, eller κηδεσται, Besvogrede.“ At οἰκεῖοι omfatter mere end de egentlige Slægtninge, fremgaaer især af saadanne Steder, hvor det stilles som et Mellemed imellem Slægtninge og Ifke-Slægtninge, f. Ex. Plat. Men. p. 91. C: μηδένα τῶν συγγενῶν μήτε οἰκειῶν μήτε φίλων μήτε ἀστῶν μήτε ξένων τοιαύτη μανία λάβοι. Protag. p. 337. C: ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκειοὺς καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ. de legg. XI p. 925. A: ἐὰν δὲ τοῖς οἰκειοῖς ἀπορία ξυγγενῶν ἦ. p. 925. D: τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένος οἰκείῳ. I en endnu videre Betydning de rep. II p. 375. C: Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκειοὺς πράους ἀντιοὺς εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς. de rep. V. p. 470. B: λέγω δὲ τὰ δύο τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. Protag. p. 320. B: οὔτε τῶν οἰκειῶν οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. p. 316. C: καὶ οἰκειῶν καὶ ὀθνεῖων. Saavel i de to sidst anførte Ex-empler som paa mange andre Steder maa vel nærmest og naturligt tænkes paa Slægtningene; men dette strider heller ikke mod den angivne Betydning af Ordet. Plat. Tim. p. 20. E: ἦν μὲν οὖν (ὁ Σόλων) οἰκεῖος καὶ σφόδρα φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, hvortil Schol: λέγονται γὰρ οἰκεῖοι καὶ οἱ συγγενεῖς. Hesych.: οἰκεῖοι οἱ κατ' ἐπιγαμίαν ἀλλήλοις προσήκοντες,

IX p. 876. B: μηδὲ σιγῶντα, ἀλλὰ Θορύβου μεστά (τὰ δικαστήρια); de rep. VII p. 515. A: τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων. Alcib. I. p. 106. A: Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν ἀτοπώτερος αὐ φαίνεται, ἐπειδὴ ἤρξω λέγειν, ἢ ὅτε σιγῶν εἶπον. Apol. p. 24. D: ὄρᾳς ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; Euthyd. p. 286. B: Καὶ ὁ μὲν Κτήσιππος ἐσίγησεν (fordi han ikke kunde svare noget derpaa). Protag. p. 360. D: Οὐκέτι ἐνιαῦθα οὐτ' ἐπιειῦσαι ἠθέλησεν ἐσίγα τε (sagde ikke et Ord). Dem. de cor. § 23: σοὶ τὸ μὴ σιγήσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν. § 189: ὁ συκοφάντης, σιγήσας ἠνίκ' ἔδει λέγειν, ἂν τι δύσκολον συμβῆ, τοῦτο βασκαίνει. — Plat. Alcib. II. p. 143. A: οὐδ' εἰ τι ἐν νῶ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ σιωπά. Dem. de cor. § 82: ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβῶν (naar Munden er stoppet paa mig), βοῶ δ' ἀναλώσας. § 112: εἰ δὲ φησιν οὗτος, δεξιᾶτω, καὶ γὰρ στέρξω καὶ σιωπήσομαι. Plat. Phædr. p. 234. A: οὐδὲ οἱ διαπραξάμενοι πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμησονται, ἀλλ' οὔτινες ἀισχνόμενοι πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται (ville tie stille dermed; Tælen er om, hvem τὰ παιδικὰ βῆρ hengive sig til). Cic. ad Att. VI, 8, 5: Ego, nisi Bibulus — adniteretur de triumpho, æquo animo essem; nunc vero ἀισχρὸν σιωπᾶν (at beholde mit Duffe om en Triumph for mig selv; s. Orell. Ind. Græco-Lat. p. 3). Diog. Laert. 1, 86: (Βίας) ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀσεβοῦς ἀνθρώπου, τί ποιεῖς εὐσέβεια, ἐσίγα· τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς σιγῆς πυθομένου, Σιωπῶ, εἶφη, ὅτι περὶ τῶν οὐδέν σοι προσηκόντων πυνθάνη. (Efter Spørgsmaalet viste sig først blot det Faktum, at han taug; først af Svaret saa man, at det var en forsættelig Fortielse af hvad han kunde sige).

maj. p. 296. A: ἡ ἀμαθία πάντων αἰσχιστον. Sym-
pos. p. 202. A: ἢ οὐκ ἤσθησαι, ὅτι ἔστι τι μεταξι
σοφίας καὶ ἀμαθίας; Τί τοῦτο; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν
[καὶ] ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι οὐκ οἶσθ', ἔφη, ὅτι
οὔτε ἐπίστασθαί ἐστιν — ἄλογον γὰρ προᾶγμα πῶς
ἂν εἶη ἐπιστήμη — οὔτε ἀμαθία-; Tim. p. 86. B:
δύο δ' ἀνοίας γένη, τὸ μὲν μαρίαν, τὸ δ' ἀμαθίαν.

Σιγαῖν. Σιωπᾶν.

Ammonios: Σιωπὴ καὶ σιγὴ διαφέρει. Σιωπὴ μὲν
γὰρ ἐστὶ κατάσχεσις λόγου· σιγὴ δὲ στέρησις λόγου. Uæfer
man her efter Valckenaers Konjektur στέρησις istf. στέρξις,
saa bliver Meningen, at σιωπὴ betegner en Standstning
eller Tilbageholden (κατάσχεσις) af en Tale, som man
enten har begyndt eller har Stof og Anledning til at be-
gynde, medens σιγὴ blot i Almindelighed betegner Mod-
sætningen til, Negationen (στέρησις) af Tale. Denne
Forstjæl har jeg fundet fuldkomment stadfæstet ved Sprog-
brugen; kun maa man erindre, at σιγαῖν som det videre Be-
greb i de allerfleste Tilfælde vil kunne sættes istedetfor σιω-
πᾶν, da det første blot betegner den faktiske Tavshed
eller Stilhed, medens denne ved σιωπᾶν tillige betegnes
som en Villiestryking. Plat. Gorg. p. 450. C: ἐναι δὲ
(τέχνη) οὐδενὸς (λόγου δέονται), ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης
περαίνονται ἂν καὶ διὰ σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαν-
τοποιία καὶ ἄλλαι πολλάί. Euthyd. p. 300. B: Ἡ γὰρ
οὐκ οἶόν τε — σιγαῖντα λέγειν; Οὐδ' ὅπως οἶον, ἢ
δ' ὅς. Ἄρ' οὐδὲ λέγοντα σιγαῖν; Ἐυ ἦντον, ἔφη.
Ὅταν οὖν λίθους λέγῃς καὶ ξύλα καὶ σιδήρια, οὐ σιγαῖντα
λέγεις; (Saalede's ogsaa om livløse Ting: Phædr. p. 275. D:
καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης (d. e. τῆς ζωγραφίας) ἔκγονα ἔστηκε μὲν
ὡς ζῶντα, ἐὰν δ' ἀνέρη τι, σεμνῶς πάνυ σιγαῖν); de legg.

Til et ganske andet Resultat er Bömel kommen. Det hedder i hans ovenfor nævnte „synonymisches Wörterbuch“ under Schweigen: „σιγᾶν—σιωπᾶν. Das erstere, wenn man nicht mehr spricht, aufhört zu reden, taceo; das andere, wenn man überhaupt von etwas gar nicht spricht, gar nicht anfängt zu sprechen, silere. So giebt Schneider nach älteren Vorgängern (s. v. σιγάω) den Unterschied richtig an.“ At denne Forskjel imidlertid ikke er rigtig, fremgaaer af de ovenfor anførte Exempler, og de, som Bömel selv anfører til Beviis for sin Mening, bestyrke netop den af mig opstillede Forskjel, nemlig Xenoph. Cyrop. V, 5, 8: Ὁ μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα ἐσίγα. Ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ᾧδε: Ἄλλ’ ἐπεὶ πρὸς τοῦτο σιωπᾶν ἢ δίοόν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι —. Anab. I, 3, 2: ἐθανύμαζον καὶ ἐσιώπων. V, 8, 11: εἰ τινὶ ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε. Symp. VI, 10: ἡδῶς ἄν, ἂ μὴ δεῖ λέγειν, σιωπᾶς. Derpaa tilføjer Bömel: „Eine wahre Sonderbarkeit ist es aber, wenn, wegen der Zusammensetzung mit ἀπό, ἀποσιώπησις das Abbrechen in der Rede (eben so das Verb. ἀποσιωπᾶν), und ἀποσίγησις das Verschweigen bedeutet. Usus tyrannus.“ Havde Bömel ikke forsmaaet at hente Exempler fra Platon, „der nur philosophisch und gar oft poetisch ist,“ saa vilde han have kjendt usus bedre og saaledes undgaaet uretfærdigt at beskylde den for Tyranni. Urigtigt er ogsaa hvad Doederlein siger i sin Synonymik I p. 87, at σιωπᾶν = silere, være stille, ingen Lyd give fra sig, σιγᾶν = tacere, være tavøs, ikke tale, da det snarere forholder sig omvendt.

I Skolens Program for 1846 S. 57 har jeg bemærket, at den havde været truet med Nedlæggelse, men at dens Bestaaen efter to lange Aars Underhandlinger var bleven sikket ved en kongelig Resolution af 13de Marts samme Aar. Saaledes syntes det dengang; det var vel noget mistænkeligt, at der ikke blev foretaget noget alvorligt Skridt for at sætte Skolen paa samme Fod som de øvrige lærde Skoler, uagtet den ved sine betydelige aarlige Indtægter var fuldkomment istand til at bestride Udgifterne til en udvidet Skolebygning og udvidet Underviisning. Dette kunde imidlertid i de sidste Aar sættes paa Krigsurolighedernes Regning. Det har nu viist sig, at den Sikkerhed for Skolens Bestaaen, som den anførte kongelige Resolution lovede, har været et Blandværk, idet Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet under 25de Mai d. A. har tilskrevet mig saaledes:

„Paa Ministeriets allerunderdanigste Fjrestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 6te d. M. allernaadigst at resolvere under Forbehold af Forhandling med Rigsdagen om de dens Control undergivne Pengespørgsmaal og Erhvervelsen af dens Samtykke i denne Henseende:

1. At Slaaske lærde Skole nedlægges fra Udgangen af

aaret 1850—1851 ophører at optage Disciple i nogen Klasse, der ikke tillige indeholder ældre Disciple af Skolen, for hvis Skyld den maa beholdes*);

2. at ved Skolens Nedlæggelse dens Bygninger med Inventarium samt den Skolen tilhørende Kapital, fremdeles Skolens Grundtagflod og 6 Edr. Land anden Markjord saavel som de Skolen tillagte Indtægter fra Slagelse Byes Kirker overdrages til Byen til Fordeel for en udvidet og forbedret Realundervisning, til hvis Indretning og Vedligeholdelse efter nærmere Overveielse og den Plan, som Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har at foranledige udarbejdet, der tillige fra den almindelige Skolefond kan tilfikkres Byen et aarligt Bidrag af indtil 800 Rbd., dog saaledes, at den indrettede Realundervisning ogsaa bliver tilgængelig for udenbyes Drengedøtre paa samme Vilkaar, som for indenbyes, og at ligeledes til Bedste for denne Underviisning af den lærde Skoles Bogsamling og øvrige Underviisningsapparater overlades Byen hvad der kan anses for tjenligt til Diemedet;

3. at Skolens øvrige Midler ligesom ogsaa det Øvrige af dens Bogsamling forbeholdes den almindelige Skolefond som Eiendom og navnlig de hidtil til Slagelse Skole indbetalte $\frac{2}{3}$ af Slagelse Hospitals aarlige Indtægter udeelte tilfalde Skolefonden;

4. at Slagelse Skoles Stipendiefond overføres til Sorø Skole for der at anvendes til særskilte Stipendier, ved hvis Uddeling Disciple fra Slagelse By og Omegn skulle komme i fortrinlig Betragtning;

*) Denne Bestemmelse kan ikke lettigen faa nogen praktisk Betydning; thi da Skolens 4 Klasser alle ere toaarige, kan det Tilfælde næppe indtræffe, at nogen Klasse bliver tom.

5. at der foreløbig paa 5 Aar aarlig anvendes et Beløb af 300 Rbd., fordeelt i ikke for smaa Portioner (omtrent paa 50 Rbd.) til extraordinair Understøttelse deels for uformuende Disciple, der fra Slagelse Skole formedelst dens Nedlæggelse gaae over til andre Skoler, deels overhovedet for uformuende skolesøgende Disciple i Sorø eller i andre Skoler fra Slagelse By og Omegn;

6. at der overhovedet sikkes de fra Slagelse Skole til andre lærde Skoler overgaaende Disciple samme frie Underviisning og samme Pengestipendier, som de maatte nyde i Slagelse, hvilke Beneficiær blive .at afholde udenfor vedkommende Skolers almindelige Understøttelser, Pengestipendierne ved Tilskud af den almindelige Skolefond;

7. at Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet har at nedlægge allerunderdanigst Førestilling om de ved Slagelse lærde Skole ansatte Læreres Entledigelse med Bartpenge, naar deres Tjenester ved Skolerne ikke længer behøves, saafremt de ikke allerede strax kunne ansættes i andre passende Embeder.

Idet Ministeriet communicerer Hr. Rectoren Foranstaaende til fornøden Efterretning og Jagttagelse samt til Bekjendtgjørelse for vedkommende Lærere, skulde Man, forsaavidt det ved allerhøistbemeldte Resolution er fastsat, at der til Bedste for en i den lærde Skoles Sted trædende udvidet Realunderviisning maa af den lærde Skoles Bogsamling og øvrige Underviisningsapparat overlades Byen hvad der kan ansees for tjenligt til Diemedet, have Dem anmodet om i sin Tid at være behjælpelig med at træffe et passende Udvalg af Skolens Bogsamling og Apparater for den eventuelle nye Underviisningsanstalt."

Det er rigtignok haardt, at jeg saaledes synes at være udseet til at skulle stede en Underviisningsanstalt, som har

bestaaet i mere end 300 Aar, og ved hvilken jeg henved 20 Aar efter Evne har arbejdet, til Jorden; imidlertid — saa længe der er Liv, er der Haab.

Hvad Skolens Lærerpersonale angaaer, har ingen Forandring deri fundet Sted. Underviisningsgjenstandene have ligesom i de tvende foregaaende Aar været fordeelte imellem Lærerne paa følgende Maade:

1. Rector underviser i Latin, Græsk og Tydsk i fjerde Glasfe samt Græsk i tredie Glasfe; desuden har han een Time om Ugen i hver af de to nederste Glasfer. Tilsammen 27 Timer.

2. Overlærer F. W. Wiehe: Dansk i de to overste Glasfer, Latin i tredie Glasfe og Græsk i anden Glasfe. 21 Timer.

3. Adjunct C. C. Mønster: Dansk i de to nederste Glasfer, Tydsk og Skrivning i de tre nederste og Fransk i de tre overste Glasfer; tilsammen 24 Timer. Desuden besorger han Gymnastikunderviisningen, for Diebliffet i 5 Timer om Ugen.

4. Adjunct J. C. H. Fischer: Mathematik med Regning i hele Skolen, Hebraisk i de to overste Glasfer og Religion i de to nederste. 27 Timer.

5. Adjunct C. C. W. Silfverberg: Historie og Geographie i hele Skolen. 22 Timer.

6. Adjunct F. J. C. Munch: Religion i de to overste Glasfer og Latin i de to nederste. 24 Timer.

7. Stadsmusicus J. F. E. Schwarz underviser 6 Timer om Ugen i Sang.

8. Malermester J. M. Hansen underviser de to nederste Glasfer i Tegning 4 Timer om Ugen.

Antallet af Skolens Disciple beløb sig efter sidste Program til 36. Af disse bleve 4 dimitterede med det Udfald, som den paa næste Side aftrykte Liste udviser. Endvidere blev Carl Georg Schleppegrell efter Skolens Ønske anmeldt den 11te August f. A., og Harald Salicatti den 25de August f. A. for at følge med sin Moder, der flyttede til Kjøbenhavn. Derimod optoges fra 1ste Septbr. f. A. 12 nye Disciple og fra 1ste Novbr. een. Af de saaledes optagne Disciple er een bleven bortkaldt ved Døden, nemlig Lorenz Christian Ludvig Lassen, Søn af Kammersecretair J. B. Lassen, Byfoged i Slagelse. Under Faderens tidligere Embedsstilling som Byfoged i Hasle paa Bornholm havde Sønnen i 5 Aar været Discipel i Ronne lærde Skole, hvorfra han ankom hertil og den 1ste Septbr. f. A. blev optagen i 3die Klasse; efter en Maanedes Sygdom døde han den 4de April d. A. — Skolen har saaledes for Dødblikket 42 Disciple, der paa følgende Maade ere fordeelte i Klasserne:

Fjerde Klasse.

1. Theodor Valentin Schou, Søn af Kjøbmand H. H. Schou i Slagelse.
2. Christian Mørk Jungersen, Søn af Pastor J. H. A. Jungersen, Sognepræst til Bregninge og Biergsted.
3. Rasmus Peter Fog, Søn af Procurator S. L. Fog i Slagelse.
4. Henrik Jørgen Greensteen, Søn af afdøde Godsforvalter A. Greensteen paa Rygaard.
5. Hans Henrik Hansen, Søn af afdøde Møller H. H. D. Hansen i Ugerup Mølle.
6. Carl August Elberling, Søn af Skolens Rector.
7. Niels Benzon, Søn af Pastor C. H. B. Benzon,

Skolens Dimittender i Aaret 1849.

Dimittendernes Navne.	Udarbejdelse i Modersmaalet.	Latin.	Latinsk Stil.	Graff.	Hebraisk.	Religion.	Geographic.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Lydst.	Sprogst.	Hoved- Charakter.
1. J. M. W. Nellesmann	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	Laud.	L. p. c.	L. p. c.	L. p. c.	L. p. c.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.
2. C. B. Østgilde	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	Laud.	L. p. c.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.
3. J. H. N. Vache	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.
4. J. W. Bech	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.

Sognepræst for St. Peters Menighed og ved Hospitalet i Slagelse.

8. Ditlev Ludvig Rogert Göbsche, Søn af Pastor H. F. Göbsche, Sognepræst til Gjerløv.
9. Frederik Conrad Petersen, Søn af afdøde Spindemester J. Petersen i Slagelse.

Tredie Klasse.

1. Rudolph Emil Elberling, Broder til Nr. 6 i 4de Klasse.
2. Anton Frederik Schondel, Søn af Apotheker W. A. S. Schondel i Middelfart.
3. Andreas Greensteen, Broder til Nr. 4 i 4de Klasse.
4. Ludvig Peter Fenger, Søn af Pastor P. A. Fenger, Sognepræst til Slotsbjergby og Sludstrup.
5. Hans Wilhelm Lund, Søn af Kjøbmand J. G. Lund i Slagelse.
6. Christian Carl Göbsche, Broder til Nr. 8 i 4de Klasse.

Anden Klasse.

1. Peder Nielsen, Søn af afdøde Gaardmand Niels Pedersen i Forsinge pr. Kallundborg.
2. Theodor Wilhelm Laurentius Hansen, Søn af Sadelmagermester F. M. Hansen i Slagelse.
3. Peter Ewald Koenig, Søn af Klokker og Lærer W. G. F. Koenig i Slagelse.
4. Wilhelm Gottlieb Anton Schønheyder, Søn af afdøde Pastor G. F. Schønheyder, residerende Capellan til St. Mortens Kirke i Randers. (Ustuderende.)
5. Poul Pierre Ferdinand Mourier, Søn af Proprietair W. G. Mourier paa Lille-Antvorffov ved Slagelse.

6. Jørgen Balthasar Møller, Søn af Secretair, Toldkasserer P. Møller i Skjelskør.
7. Sophus Mads Jørgensen, Søn af Skræddermester J. Jørgensen i Slagelse.
8. Rasmus Peter Frederik Rasmusen, Søn af Jernstøber H. Rasmusen i Slagelse. (Ustuderende.)
9. Philip Julius Schou, Broder til Nr. 1 i 4de Klasse.
10. Andreas Winding, Søn af Pastor A. Winding, Sognepræst til Havreberg og Gudum.
11. Jørgen Theodor Jørgensen, Søn af afdøde Kjøbmand H. Jørgensen i Slagelse.
12. Morten Henri Frederik Gottlieb Lund, Søn af Birkedommer J. F. Lund i Sterrede.
13. Hans Peter Christian Freisleben, Søn af Districtslæge H. C. Freisleben i Skjelskør.

Første Klasse.

1. Ludvig Beethoven Jessen, Søn af Bei=Inspecteur G. Jessen i Slagelse.
2. Carl Emil Ludvig Hoffmann, Søn af Farver G. L. Hoffmann i Slagelse.
3. Christian Wilhelm Strande, Søn af Kjøbmand D. N. Strande i Slagelse.
4. Eduard Johan Christian Bollhorn, Søn af Kjøbmand P. C. Bollhorn i Slagelse.
5. Jean Carl Emil Hermann Schönheyder, Broder til Nr. 4 i 2den Klasse.
6. Ludolph Emil Fog, Broder til Nr. 3 i 4de Klasse. (Ustuderende.)
7. Nicolai Frederik Johan Christian Mortensen, Søn af afdøde Exam. jur. P. Mortensen.

8. Frederik Wilhelm Elberling, Søn af constitueret Colonial-Secretair F. E. Elberling paa St. Croix.
9. Frederik Wilhelm Elberling, Broder til Nr. 6 i 4de Klasse og Nr. 1 i 3die Klasse.
10. Ludvig Otto Sophus Schondel, Broder til Nr. 2 i 3die Klasse.
11. Albrecht Rudolph Cimbrianus Gold, Søn af Consumptions-Suspecteur C. E. Gold i Slagelse.
12. Charles Mourier, Broder til Nr. 5 i 2den Klasse.
13. Jens Martin Stampe, Søn af Brændeviinsbrænder A. Stampe i Slagelse.
14. Lauritz Ferdinand Jørgensen, Broder til Nr. 11 i 2den Klasse.

De i indevarende Skoleaar i de forskjellige Klasser gennemgaaede Pensa ere følgende:

Sjerde Klasse: Livii Hist. lib. I et V; Ciceronis Disputat. Tuscul. lib. II et III; Eiusd. Oratio pro S. Roscio Amerino; Horatii Odar. lib. I—III; Virgilii Aeneid. lib. I et VI; Madvig's Latin'ske Sproglaere. — Herodoti Hist. lib. V; Platonis Apologia Socratis; Luciani Dialogi marini et Dialogi mortuorum; Homeri Iliad. lib. XVIII—XX; Langes Græ'ske Grammatik, især Syntagen. — I Hebraisk har den ældre Discipel læst de befalede 40 Capitler af Genesis; de yngre Cap. 1—30; Whittes Hebraiske Sproglaere. — En Oversigt over den Danske Litteratur fra Frederik den Femtes Dage til dette Aarhundredes Begyndelse efter Thortsens historiske Udsigt § 12—17. Af de vigtigste Forfattere ere Prover deels læste af Disciplene deels forelæste for dem. I Begyndelsen af Aaret er Dehlenschlägers „Palnatoké" gennemgaaet. Hver Uge er skreven en Dansk Stil,

blandt hvilke maanedlig en Religions = Udarbeidelse, opgiven og bedømt af Religionslæreren. — Krog Meyers Lærebog i den christelige Religion (den ældre Discipel hele Bogen, de yngre 2—4 Cap.); Herslebs Bibelhistorie; Lucae Evangelium. — Af den gamle Historie Rom under Keiserne efter Kosfods gamle Historie ved Langberg, samt fra Begyndelsen af samme Bog indtil Macedoniens Historie. Af den nyere Historie efter Kosfods Udtog: Frankrig, England, Spanien, Portugal, Nederlandene, Tydskland, Helvetien, Italien, Rusland, Polen og Preussen. — Hele den gamle Geographie er læst efter Langberg, hele den nyere efter Jørgensen's Lærebog. — Det befalede Cursus af Arithmetiken efter Bergs Lærebog samt Ligninger af første og anden Grad, exponentielle Ligninger og Logarithmer, Rækker og deres Anvendelse paa Renteberegninger m. m. — I Geometrien Bergs Lærebog med Tillæg, derhos Steens mathematisk Geographie. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 288—341; Schillers „Die Jungfrau von Orleans“ fra Begyndelsen til 4de Act's 9de Scene; Hjorts Tydske Grammatik. — Bjerings Lectures Françaises (2den Udg.) S. 64—145; Abraham's Franske Grammatik S. 194—261, 44—74; Jørgensen's Materialier til at indøve den Franske Formlære S. 37—47, 1—19. Cursus er læst Scribes La famille Riquebourg.

Tredie Classe: Caesaris Comm. de Bello Gall. lib. VII; Sallustii bellum Catilinarium; Ciceronis Oratio pro Milone; af Ovidii Metamorph. efter Felsbansch's Udgave følgende Stykker: de 4 Verdensaldere (I vs. 89—150); Lycæon (I vs. 163—245); Pentheus (III vs. 511—731); Achelous (VIII vs. 547—729 og VIII vs. 880—IX vs. 100). Af Madvig's Latinske Sproglære er læst Bøiningslæren samt det Vigtigste af Ord-dannelselæren; af Syntagen

de to første Afsnit samt det Vigtigste af 3die Afsnit. To Stile om Ugen, deels efter dicterede Opgaver, deels efter Jørgerslevs Materialier. — Herodoti Hist. lib. III cap. 128—IV cap. 43; Homeri Iliad. lib. XXIV vs. 247—fin.; I vs. 1—379; af Langes Græske Grammatik Formlæren. — Af Genesis de ældre Disciple Cap. 3, 12—9; de yngre 1, 1—3, 6. Det Vigtigste af den Hebraiske Formlære efter Whites Sproglære. — Udvalgte Stykker af H. P. Holst's prosaiske og poetiske Danske Læsebog; desuden enkelte Partier af Laurids Smiths „Forsøg til en fuldstændig Lærebog om Dyrenes Natur og Bestemmelse og Menneskets Pligter mod Dyrene“, H. Herk's „Kong René's Datter“, Dehlenschlägers „St. Hans Aftenspil“ og Stykker af Holbergs „Peder Paars“. Ugentlig en Dansk Stil, hvoriblandt 1 à 2 Versioner om Maanedes. — Af Krog Meyers Lærebog i den christelige Religion §§ 1—58 (med Forbigaaelse af §§ 31—34) og §§ 116—130; af Herk's Bibelhistorie 4de Afdeling; Jensen's historisk-geographiske Beskrivelse af Palæstina. — Af den gamle Historie: Rom's Historie fra Vespasian til det vestromerske Riges Undergang efter Langberg, samt fra Begyndelsen af samme Bog indtil Sparta; af den nyere Historie: Frankrig, England, Portugal og Spanien. — Af Geographien efter Jørgerslev: Tydskland, Østerrig, Schweiz, Italien, Tyrkiet, Grækenland og hele Asien. — Arithmetik: Bergs Lærebog Cap. 6—13, m. m. — Geometrie Bergs Lærebog. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 74—87; 113—122; 134—145 og 234—255; Sammes Grammatik S. 1—117. — Borrings Études littéraires Tome I (3die Udg.) S. 11—59; Abrahams's Franske Grammatik S. 106—132, 44—74; Orddannelselæren efter Dictat; Jørgerslevs Materialier S. 1—18.

Anden Klasse: Alle Disciple have læst Cornelii Nepo-

tis Epaminondas, Pelopidas, Agis, Eumenes; de ældre desuden Conon, Dion, Iphicrates og Phaedri Fab. lib. I; de yngre desuden Borgens Latinke Læsebog §§ 49—56. Af Madvig's større Sproglære Lydlæren, Boiningslæren og Ordfoininglæren i en efter denne Glasfæs Larv afpasset Maalestof. Stil er skreven 3 Gange ugentlig paa Skolen; de ældre Disciple have i Begyndelsen af Aaret skrevet efter Trojels Exempler, senere efter Jørgenslevs Materialier anden Samling, i den sidste Tid efter dicterede Opgaver; de yngre Disciple have skrevet efter Trojels Exempler. Desuden har øverste Partie skrevet en Version to Gange om Maaned, nederste Partie nogle enkelte Versioner. — Græsk: det ældre Partie: Langes Materialier (3die Udg.) S. 28—39, 63—67, 71—78, 81—84, 103—108; af Sammes Grammatik Formlæren. Det yngre Partie: Langes Materialier S. 3—25; af Sammes Grammatik det Vigtigste af Formlæren. — Molbechs Danske Læsebog S. 70—124; Mallings Store og gode Handlinger (2den Udg.) S. 37—92; Bojesens Sproglære; Holst's Interpunctionsregler. En Stil om Ugen, deels skreven hjemme, deels paa Skolen. — Balles Lærebog i den kristelige Religion Cap. 6—8; Hersølevs Bibelhistorie (Udg. af 1844) S. 155—244. — Historie: Danmarks Historie efter Allens Haandbog forfra til Aar 1730; endvidere Frankrigs Historie efter Rosfods Udtog forfra til Aar 1806. — Geographie: Hele Asien undtagen Bagindien og Verne efter Jørgenslev. — Arithmetik: Bergs Lærebog Cap. 1—6 og Cap. 8 indtil Nr. 130. — Geometrie: af Bergs Lærebog første Hovedafdeling. — Hjorts Lydke Læsebog (2den Udg.) S. 74—127; Sammes Grammatik S. 1—70. — Fransk: Borrings Manuel de langue Française (4de Udg.) S. 23—64; Abrahams's Grammatik S. 44—110; Retroverteren til Fransk.

Første Klasse: Af Borgens Latinske Læsebog har øverste Partie læst §§ 27—48, nederste Partie §§ 1—24; hele Classen har læst Madvig's kortere Bearbejdelse af den Latinske Formlære indtil Orddannelseslæren; det nederste Partie har forbigaaet Noget. I den sidste Halvdeel af Skoleaaret har øverste Partie skrevet endeel Stile efter de simpleste Stykker i Trojels Exempler. — Hjorts Danske Børneven S. 499—585; Bojesens Sproglære; Dictat to Gange om Ugen og i det sidste Halvaar een Stil om Ugen skreven hjemme. — Balles Lærebog i den kristelige Religion Cap. 1—3, Cap. 6 indtil C III; Balslevs Bibelhistorie. — Af Rosods fragmentariske Historie er læst forfra indtil Roms Borgerkrige; desuden har det ældre Partie læst fra Frederik den Tredie til Bogens Slutning. — I Geographie er efter Thriges Lærebog læst Europas politiske Geographie og med det Samme repeteret de enkelte Landes physiske Geographie. — Riises Tydske Læsebog S. 125—180, Chorlæsning, Oversættelse, grammatikalst Analyse.

Bed Tegneunderviisningen i de to nederste Classer øves Disciplene afvejlende i geometrisk Tegning og Frihaandstegning.

Jeg skal nu meddele et Udtog af Skolens Regnskab for Tidrummet fra 1ste Januar 1849 til 31te Marts 1850.

	Rbd.	St.
Samtlige Indtægter have bñlobet sig til	19831	39½
Udgifterne	16018	62½
Beholdning	3812	72½

	Rbd.	St.
Indtægterne have været følgende:		
1. Beholdning efter Regnskabet for 1848	2139	75¼
2. Renter af Skolens Capital (828½ Rbd.) og af det Drølevske Legat fra Korsør (50 Rbd.), med Fradragelse af Krigs- skatten	32	19
3. Heininge Sogns Kongetiende (113 Tdr. 4½ Stp. Byg) solgt for 326 Rbd. 47 ff., derpaa betalt Afdrag	113	48
4. Afgiften af Skolegaardens Grundtægtlod (7½ Tdr. Land)	43	6
5. Degnepensioner	223	80
6. Af Byens Kirker 3 Tdr. Byg	8	21
7. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Lys- og Brandpenge, Indskrivnings- penge, et Testimonium, Refusion for Cha- rakterbøger)	1028	4
8. Indtægter af Slagelse Høspital	14592	36
9. Overskud af Kallundborg nedlagte Latin- skoles Indtægter for Aarene 1848 og 1849	431	24
10. Bidrag af Byens Kirker til Skolebyg- ningens Vedligeholdelse	100	"
11. Restancer efter Regnskabet for 1848.	192	85
12. Tilbagebetalte Gageforstkud	500	"
13. Tilskud fra den almindelige Skolefond	263	73
14. Krigsskat af Skolens Embedsmænd	162	48
Tilsammen	19831	39¼
Udgifterne have været følgende:		
1. Gager til Skolens faste Lærere	6125	"
Læters	6125	"

	Rbd.	St.
Transport	6125	"
2. For Timeunderviisning (derunder Beta- ling til Skolens Sanglærer, Gymnastik- lærer og Tegnelærer)	373	"
3. Pension til en afdød entlediget Lærers Enke	125	"
4. Udgifter til Bibliothekets Forsyning . .	173	51
5. Udgifter i Anledning af Bygningernes Bedligeholdelse	195	22
6. Udgifter til Inventariets Bedligeholdelse og Forøgelse	51	12
7. Udgifter til de gymnastiske Apparaters Bedligeholdelse og Forøgelse samt til Badetoure for Disciplene	68	40
8. Brændselsfornødenheder	173	32
9. Belysningsudgifter	49	52
10. Skatter af Skolegaarden, dens Jorder og Heininge Tiende, med Fradrag af den Deel, som refunderes af Brugerne af Skolens Jorder (deraf Krigsskat 45 Rbd. 47 St.)	166	81½
11. Krigsskat af Skolens Embedsmænd . .	162	48
12. Regnskabsførerens Procenter og andre Udgifter i Anledning af Regnskabet . .	220	71
13. For Skoleopvartning og Budløn . . .	41	48
14. Reengjøringsudgifter	69	46
15. Expeditionsgebyr	15	"
16. Udgifter i Anledning af Programmet for 1849	91	43
17. Forstjellige Udgifter	28	54
Vægeris	8130	24½

	Rbd.	Sk.
Transport	8130	24½
18. Summer, som ere optagne imellem Indtagterne, men først gjælde det næste Aars Regnskab	288	38
19. Bevilgede Gageforskud	500	"
20. Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	7100	"
Tilsammen	16018	62½

Hvad den fra Skolens Side erlagte Krigsskat efter Anordningen af 5te Juni 1848 angaaer, vil det af dette og det forrige Aars Regnskab erfares, at den directe Krigsskat har beløbet sig til 68 Rbd. 22½ Sk.; dertil kommer den Deel, der som Krigsskat er afløst af Renten af Skolens Capitalformue, 4 Rbd. 37 Sk., og af Stipendiefondens Capitalformue 45 Rbd. 36 Sk., samt Krigsskat af Skolens Lærere 162 Rbd. 48 Sk.; altsaa tilsammen 280 Rbd. 47½ Sk. Men hertil maa endnu regnes den lærde Skoles Andeel af den Krigsskat, som er udrædet af Slagelse Hospitals og den lærde Skoles Fællesfond, hvilken efter en venstabelig Meddelelse fra Hospitetsforstanderen Hr. Schwanenslügel-Kühné har udgjort:

1. Af Renterne	300 Rbd.	45 Sk.
2. Af Forderne	80	— 33 -
3. Af Tienderne	1114	— 37 -

Tilsammen 1495 Rbd. 19 Sk.

Saaledes bliver Skolens hele Krigsskat 1775 Rbd. 66½ Sk.

Forinden jeg meddeler den sædvanlige Beretning om Skolebeneficiernes Fordeling, anseer jeg det for rigtig at lade aftrykke nogle i den Anledning trufne Bestemmelser,

der ville have væsentlig Indflydelse paa denne Sag for Fremtiden.

Det første Document er en „Bekjendtgjørelse angaaende en Forandring i Bestemmelserne om Antallet af Fripladser og af Pladser imod nedsat Betaling af Skolepenge i de lærde Skoler“, der lyder saaledes:

„Paa Ministeriets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 18de 'd. M. allernaadigst at ophæve de i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 73 og i allerhøieste Resolution af 29de Novbr. 1816 indeholdte Bestemmelser om Antallet af Fripladser og af Pladser imod nedsat Betaling af Skolepenge i de enkelte lærde Skoler, og isteden derfor allernaadigst at fastsætte, at for Eftertiden ved Fripladseres Besættelse i samtlige lærde Skoler bliver at tage Hensyn til det ved hvert Skoleaars Begyndelse i de enkelte Skoler værende Discipeltal, saaledes at i det Høieste en Trediedeel af dette Antal kan tilstaaes fri Underviisning, dog at det derhos kan indrømmes, efter specielt Forslag fra Rector, at lade istedenfor nogle af Fripladserne indtræde et forholdsviis større Antal af Pladser med den samme Nedsættelse i Betaling, som tidligere i Henhold til nybemeldte allerhøieste Resolution af 29de Novbr. 1816 har været forundt.

Hvilket herved bekjendtgjøres til Efterretning for alle Bedkommende.“

Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet den 29de October 1849.

J. N. Madvig.

Til nærmere Fortolkning af denne Bekjendtgjørelse hører

følgende Circulaire fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet af 24de Novbr. 1849:

„Bed hoslagt at tilstille Dhrr. Forstandere et Exemplar af den fra Ministeriet udfærdigede Bekjendtgjørelse om at de i Fr. 7de Novbr. 1809 § 73 og i allerhøieste Resolution 29de Novbr. 1816 indeholdte Bestemmelser om Antallet af Gratistpladser og af Pladser mod modereret Betaling af Skolepenge i de enkelte lærde Skoler nu ved Kongelig Resolution af 18de f. M. ere hævede, og at for Fremtiden Fripladsernes Antal bestemmes i Forhold til hver Skoles virkelige Frequent's, saaledes at det i det Høieste maa udgjøre en Trediedeel af denne, skulde Ministeriet tillige henlede Forstanderskabets Opmærksomhed paa følgende Regler, der ved Anvendelsen heraf blive at følge.

1. Det er Ministeriets Ønske, at see den forestkrevne Forandring iværksat snarest muligt, helst fuldstændig ved Bestemmelsen af Beneficiefordelingen for Skoleaaret 1850, forsaavidt ikke ved en eller anden Skole dette skulde medføre en særdeles Haardhed ved at fratage Disciple, der findes qualificerede til Friplads, en saadan, som allerede har været tilstaaet. Forsaavidt endnu i indeværende Skoleaar, ved Anvendelsen af de ældre Regler, et større Antal Fripladser, end det nu normerede Maximum maatte ved nogen Skole være bevilget, vil det i Tilfælde at nogen af disse Pladser i Skoleaarets Løb bliver vacant, være at iagttage, at saadanne Pladser ei besættes.

2. Det er en Selvfølge, at der ikke høves noget Krav paa, at en Trediedeel af Disciplene skal nyde fri Underviisning, men at der ved dette Forhold ikkun er angivet den Grændse, udover hvilken det ikke kan være tilladt at gaae ved Bevilgelsen af Fripladser, idet der, ligesom hidtil, bør gjøres strenge Fordringer i Henseende til Disciplenes egen

Bærdighed og Beviislighederne for Vedkommendes Trang til Beneficierne.

3. Forsaauidt den i en Skole ved Begyndelsen af et Skoleaar varende Frequent's udgjør et Tal, der ikke er lige deleligt med 3, vil det ved Bestemmelsen af Fripladsernes Maximum være at iagttage, at et Oversflud af 2 Disciple kan give een Friplads, saaledes, at t. Ex. en Frequent af 59, 60 og 61 Disciple kan give 20 Fripladser, men 58 ligesom 57 kun 19. Og bør herved mærkes, at, ligesom Frequentens Formindskelse i Skoleaarets Løb selvfølgeligen ikke kan bidrage til at formindste det for samme eengang bevilgede Antal Gratistpladser, saaledes kan dens Forøgelse i Skoleaarets Løb heller ikke medføre, at flere Fripladser for samme oprettes.

4. Naar det i den Kongelige Resolution og Bekjendtgørelsen er udtalt, at istedetfor nogle af Fripladserne kan efter Omstændighederne indtræde et forholdsmæssigt Antal af Pladser mod den samme modererede Betaling, som ved Kongelig Resolution 29 Nov. 1816 var fastsat for de enkelte Skoler (med Undtagelse af Ronne, ved hvilken, paa Grund af Contingentets Ringhed, saadan Moderation ikke kan admitteres), da er dette at forstaae saaledes, at det Tab i Skolepenge, som ved nogle af Fripladserne vilde forvoldes, kan, naar vedkommende Rector dertil maatte finde Anledning, fordeles, i Forhold til Tabets Størrelse, ved at i Metropolitanskolen for hver 2 Fripladser kunde indtræde indtil 5 Pladser med 20 Rbd. Moderation, og ved de andre Skoler hver enkelt af Fripladserne afløses af indtil 3 Pladser mod 10 Rbd. Moderation.

5. Med Hensyn til Pengestipendier af Skolernes Stipendiefonds bemærkes, at fremdeles som hidtil ingen Discipel kan blive Stipendiat uden tillige at nyde fri Underviisning,

og at som Følge deraf Stipendieportionernes Antal aldrig vil kunne overstige $\frac{1}{3}$ af Discipelfrequentzen ved Skoleaarets Begyndelse, men at isvrigt indenfor denne Grændse Fr. 7 Novbr. 1809 § 74 fremdeles tjener som Rettefnor ved Indstillingen om Stipendier, forsaavidt Stipendiefondens egne Resourcer tillade saadant, om hvilke Resourcers Størrelse ved ethvert af de aarlige Beneficieforslag bør meddeles speciel Oplysning fra Rector."

Paa Beneficiernes Fordeling for Skoleaaret 1849—50 have de anførte nye Bestemmelser ingen Indflydelse havt; de ere ved Ministeriets Resolution af 15de Decbr. f. A. og 15de Januar d. A. fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbd. (af hvilke 20 Rbd. udbetales og 30 Rbd. oplægges): C. A. Elberling, N. P. Fog og H. J. Greensteen.

2. Mellemsste Stipendium, 35 Rbd. (af hvilke 15 Rbd. udbetales og 20 Rbd. oplægges): F. C. Petersen og A. Greensteen.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd. (af hvilke 10 Rbd. udbetales og 10 Rbd. oplægges): C. M. Jungersen, N. Benzon, N. E. Elberling, A. F. Schondel, J. B. Møller og P. E. Koenig.

4. Fri Underviisning (foruden Stipendiarierne): D. L. R. Gögsche, C. E. Gögsche, H. W. Lund, S. M. Jørgensen, W. G. A. Schönheyder, L. B. Jessen, J. C. E. H. Schönheyder, F. W. Elberling (Nr. 9 i 1ste Klasse) og P. Nielsen.

Endeligen skal jeg bemærke, at Stipendiefondens rentebærende Capital er uforandret 8975 Rbd. foruden 200 Rbd., som ere indsatte i Sparekassen for Ringsted og Omegn.

Det ved Skolen værende Discipelbibliothek har i Aaret fra 1ste Juli 1849 til 30te Juni 1850 modtaget følgende Bøger:

- H. C. Andersen, Meer end Perler og Guld.
 Erik Bøgh, Nytaarsnat 1850.
 Cooper, Banditen, 3 Dele.
 A. Dumas, En Fægtemesters Memoirer, 2 Dele.
 Hammerich, Skildringer af Krigen 1849.
 Mourath, Nordisk Penningmagazin 1849.
 P. P., Grevens Feide, 4 Dele.
 N. S., En ung Soldats Erindringer.
 B. Scott, Guy Mannering, 3 Dele.
 H. Smith, Ruben Aspley, 3 Dele.

Udsigt over Discipelbibliothekets Regnskab fra 1ste Juli 1849 til 30te Juni 1850.

Indtægt.

1. Beholdning efter forrige Regnskab . . .	9 Rbd.	20 St.
2. Contingenter af ældre og nye Medlemmer	28	— 48 -
	Tilsammen 37 Rbd. 68 St.	

Udgift.

1. For indkjøbte Bøger	24 Rbd.	28 St.
2. Bogbinderarbeide	7	— 4 -
	Tilsammen 31 Rbd. 32 St.	
	Beholdning 6 Rbd. 36 St.	

Skolebibliotheket selv er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Bøger:

- C. F. Allen, Haandbog i Fædrelandets Historie. 4de Udg. Kbhvn. 1849. 8.
- Annaler for Nordisk Oldkyndighed. 1849. Kbhvn. 8.
- Antiflesvigholsteenske Fragmenter. 11te og 12te Hefte. Kbhvn. 1849. 8.
- G. L. Baden, Dansk-Norsk Historisk Bibliothek. Odense 1815. 8.
- C. S. A. Bendtsen, Plan for Underviisningen i Ribe Kathedralskole. Ribe 1849. 8. (Progr.)
- Steen Bille, Beretning om Corvetten Galathea's Reise omkring Jorden 1845, 46 og 47. I—II. Kbhvn. 1849—50. 8.
- H. H. Blache, Efterretninger om Aarhus Cathedralsskole i Skoleaaret 1848—49. Aarhus. 8. (Progr.)
- S. N. J. Bloch, Grundsætninger for Underviisningen i de lærde Skoler. 2det Hefte. Roskilde 1849. 8.
- H. G. Bohr, Efterretninger om det von Westenste Institut for Skoleaaret 1848—49. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- L. N. Boisen, Israels Historie i de fire sidste Mosebøger, oplyst ved Hjælp af nyere Reisebeskrivelser o. s. v. Kbhvn. 1850. 8.
- E. F. Bojesen, Om visse karakteristiske Udtryk og Betegnelser hos Aristoteles. Kbhvn. 1849. 8. (Progr.)
- L. Brandes, De ophthalmia rheumatico-gonorrhoeica et de forma arthropathia gonorrhoeica chronica. Hauniæ 1850. 8.
- H. Lord Brougham, Historical Sketches of Statesmen, who flourished in the time of George III. Paris 1844. 8.
- , Lives of men of letters and science, who flourished in the time of George III. I—II. Paris 1845—46. 8.
- Uddrag af B. D. Brøndsted's Reise-Dagbøger. Samlet og udgivet af N. B. Dorph. Kbhvn. 1850. 8.
- Buffons Naturgeschichte der Vögel, übers. durch B. C. Otto. 11ter u. 12ter Band. Berlin 1785—86. 8.

- C. Julii Caesaris Comm. de Bello Civili. Mit Anmerkungen von I. C. Held. 3te Aufl. Sulzbach 1834. 8.
- C. Cellarii Geographia antiqua iuxta et nova. Ienae 1692. 12.
- J. X. de Charlevoix, Geschichte von Paraguay. I—II. Nürnberg 1768. 8.
- H. N. Clausen, Forklaring af de tre første Evangelier. 4de Hefte. Kbhvn. 1850. 8.
- P. et Th. Corneille, Oeuvres. Nouvelle Edition. Paris 1849. 8.
- B. Cotta und J. Schaller, Briefe über A. v. Humboldt's Kosmos. I u. II, 1. Leipzig 1850. 8.
- Q. Curtii Rufi de gestis Alexandri Magni libri qui supersunt omnes. Ad fidem codd. mss. recensuit et commentariis instruxit C. T. Zumptius. Brunsvigae 1849. 8.
- David's Psalmer. Oversatte og oplyste af F. J. Heise. Kbhvn. 1850. 8.
- U. W. Dieterich, Svensk Språklära med jemförande häntydningar till Norges och Danmarks Språkbuk. 1ste Häft. Stockholm 1850. 8.
- Th. S. Erslew, Almindeligt Forfatter-Lexicon. 12te Hefte. Kbhvn. 1850. 8.
- D. F. Eschricht, Tolv Foredrag over udvalgte Emner af Læren om Livet. 1—2. Kbhvn. 1849—50. 8.
- J. C. H. Fischer, Brudstykker af en mathematisk Lærebog. I—IV. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- C. Gad, Den evangelist-kristelige Religion efter den Augsburgske Troesbekjendelse. Kbhvn. 1849. 8.
- A. C. Gaspari, Ueber den methodischen Unterricht in der Geographie. Weimar 1800. 8.
- J. C. Gatterers Kurzer Begriff der Geographie. Göttingen 1793. 8.
- E. G. Geijers Samlade Skrifter. 1ste Afdel. I—II. Stockholm 1849—50. 8.
- Geschichte der europäischen Staaten, herausgegeben von A.

- H. L. Heeren und F. A. Ukert. 24ste Lieferung u. 25ste Liefer. 1ster Bd. Hamburg 1849—50. 8.
- B. Hall, Travels in North America in the years 1827 and 1828. I—III. Edinburgh 1830. 8.
- Fr. Hammerich, Skildringer af den slesvigske Krig. Kbhvn. 1849. 8.
- H. J. F. Henriksen, Et nygræst Digt om Maina og Mainoterne, Text og Oversættelse. Kbhvn. 1849. 8. (Progr.)
- J. Holbech, Prove af en tydsk Ordfoiningelære. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- Homers Odyssee. Erklært von F. U. Fäsi. I—II. Leipzig 1849—50. 8.
- J. Hoppe og A. Erman, Californien, dets Nutid og Fremtid. Oversat af J. C. Schythe. Kbhvn. 1850. 8.
- J. C. Hundrup, Biographiske Efterretninger om de Candidater, som have underkastet sig philologisk Embedsexamen. Roskilde 1849. 8. (Pr.)
- W. Jardine, Naturgeschichtliches Cabinet des Thierreiches. Deutsch bearbeitet von A. Diezmann. I—V. Pesth 1836—37. 8.
- Der Prophet Jesaia. Neu übersetzt von W. Gesenius. 2te Aufl. Leipzig 1829. 8.
- Index scholarum et exercitationum, quae in Universitate regia Haun. per hiemem a. 1849 et per aestatem a. 1850 habebuntur. Hauniae. 4. — Samme paa Dansk.
- C. F. Jørgensen, Efterretn. om Kolding lærde Skole i Skoleaaret 1848—49. Kbhvn. 8. (Pr.)
- (B. Johnsen) Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Horsens lærde Skole i Juli 1849. Horsens. 8.
- S. Keightley, History of the war of independence in Greece. I—II. Edinburgh 1830. 12.
- H. Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift. Ny Række. II, 6. Kbhvn. 1849. 8.

- C. C. A. Lange, *Norsk Tidsskrift*. III, 3—6; IV, 1. Christiania 1849—50. 8.
- A. H. Layard, *Niniveh und seine Ueberreste*. Deutsch von N. N. W. Meißner. Leipzig 1850. 8.
- Lister over Examen artium i Aaret 1849. Kbhvn. Fol.
- Liste over Anden Examen i Aaret 1849. Kbhvn. Fol.
- G. F. W. Lund, *Om det oldnordiske Sprogs Overensstemmelse med det græske og latinske i Ord-føjningen*. Nykjöbing 1849. 8. (Pr.)
- H. Martensen, *Den christelige Dogmatik*. Kbhvn. 1849. 8.
- I. G. Meusel, *Lehrbuch der Statistik*. Leipzig 1794. 8.
- M. R. Mitford, *Stories of American life; by American writers*. I—III. London 1830. 8.
- G. F. H. Müller, *Namen- und Sach-Verzeichniß zu C. Ritter's Erdkunde von Asien*. 2ter Bd. Berlin 1849. 8.
- P. A. Munch, *Historisk-geographisk Beskrivelse over Kongeriget Norge i Middelalderen*. Moss 1849. 8.
- I. P. Mynster, *Den hedenske Verden ved Christendommens Begyndelse*. Hauniæ 1850. 4. (Pr.)
- A. C. Nielsen, *Efterretninger om den videnskabelige Real-skole i Aarhus for Aaret 1848—49*. Aarhus. 8. (Progr.)
- A. Nielsen, S. Rierkegaards „Johannes Climacus“ og H. Martensens „Christelige Dogmatik“. Kbhv. 1849. 8.
- Nyt historisk Tidsskrift*. III, 1—2. Kbhvn. 1849—50. 8.
- Oratores Attici*, edd. I. G. Baiterus et H. Sauppis. Fasc. IX. Turici 1850. 4.
- A. Pauly, *Real-Encyclopädie der classischen Alterhumswissenschaft*. 109—120 Liefer. Stuttgart 1849—1850. 8.
- N. M. Petersen, *Nordisk Mythologi*. 4—6 Heste. Kbhvn. 1849. 8.
- Racine, *Oeuvres complètes*. Nouvelle Edition. Paris 1844. 8.
- F. Richardt og L. A. Becker, *Prospecter af danske Herregaarde*. IV, 2—3. Kbhvn. 1849—50. Iverfol.

- L. de Richelieu, Lærebog i den evangelist-christelige Religion. 1ste Hefte. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- C. V. Rimestad, Esterretninger om Borgerdydskolen i Kjöbenhavn for 1848-49. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- Ritgjördir tilheyrandi Snorraedda og Hättalykill Rögnvalds jarls. (Skóla bodsrit.) Reykjavik 1849. 8.
- L. Ross, Kleinastien und Deutschland. Reisebriefe und Aufsäße. Halle 1850. 8.
- P. A. Schleisner, Forsög til en Nosographie af Island. Kbhvn. 1849. 8.
- I. N. Schmidt, Slesvig i Valdemarernes Tid. Kbhvn. 1850. Landk. 4.
- J. F. Schouw, Dansk Tidsskrift. Nr. 15—20. Kbhvn. 1849—50. 8.
- A. Schytte, Staternes indvortes Regjering. I—V. Kbhvn. 1773—76. 8.
- , Staternes udvortes Regjering. I—II. Kbhvn. 1774—75. 8.
- Shaw, Voyages dans plusieurs provinces de la Barbarie et du Levant. I—II. A la Haye 1743. 4.
- F. C. Sibbern, Nogle Betragtninger over Stat og Kirke. Kbhvn. 1849. 4. (Pr.)
- Slaget ved Fredericia den 6te Juli 1849. Ved en dansk Officeer. Kbhvn. 1849. 8.
- Sneedorffs smaa Skrifter. I—II. Sorø 1770. 8.
- Sophoclis Philoctetes. Recognovit, brevi annotatione critica instruxit, observationes exegeticas adiecit F. M. Bugge. Nidarosiae 1849. 8.
- P. Spiller, 3200 arithmetische und geometrische Rechnungsaufgaben, mit Resultaten. Berlin 1839—40. 8.
- Statistisk Tabelværk. XVI—XVIII. Kbhvn. 1848—49. Fol.
- Stephani Byzantii Ethnicorum quae supersunt ex recensione A. Meinekii. I. Berolini 1849. 8.
- H. Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. VII. fasc. 4. (Nr. 46). Parisiis 1849. Fol.
- Strengleikar eða Liðabok. Udgivet af R. Keyser og C. R. Unger. Christiania 1850. 8.

- P. F. Suhms Nye Samlinger til den Danske Historie. II, 1—2. Kbhvn. 1792. 4.
- C. Svenningsen, Bidrag til Borgerdydskolen paa Christianshavns Statistik for 1831—1848. Kbhvn. 1849. 8. (Pr.)
- J. M. Thiele, Om den danske Billedhugger Bertel Thorvaldsen. Kbhvn. 1849. 8.
- A. Thiers, Histoire du Consulat et de l'Empire. Livr. 41—45. Bruxelles 1847. 8.
- C. A. Thortsen, Efterretninger om Randers lærde Skole for Skoleaaret 1848—49. Randers. 8. (Pr.)
- P. H. Tregder, Efterretninger om Aalborg Cathedral-skole i Skoleaaret 1848—49. Aalborg 1849. 8. (Pr.)
- M. R. Urfin, Stiftsstaden Viborg. Kbhvn. 1849. 8.
- I. L. Ussing, De Parthenone eiusque partibus disputatio. Hauniæ 1849. 4. (Pr.)
- Balgstifter, lithophanerede af en Vælger. Kbhvn. 1850. 8. (Sendt af en Anonym.)
- C. F. Volney's Reise nach Syrien und Arabien. Aus dem Franz. I—III. Jena 1788—1800. 8.
- C. F. Wegener, Ueber das wahre Verhältniss des Herzogs von Augustenburg zum Holsteinischen Aufruhre. Copenhagen 1849. 8.
- H. K. Whitte, Efterretninger om Rønne lærde Skole i Skoleaaret 1848—49. Rønne. 8. (Pr.)
- Adam Oehlenschläger. Et Mindeskift om Festen den 14. November 1849. Kbhvn. 8.
- A. G. Drsted, For den danske Stats Opretholdelse i dens Hæelhed. Kbhvn. 1850. 8.
- H. G. Drsted, Anden i Naturen. Kbhvn. 1850. 8.
- , Oversigt over det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i 1849 Nr. 5—8 og i 1850 Nr. 1—3. Kbhvn. 8.
- Desuden har Skolen modtaget omtrent 250 Programmer, udgivne fra forskjellige Preussiske Skoler i Aarene 1847 og 1848.

Den offentlige Examen
i
Slagelse lærde Skole

for Aaret 1850

foretages i følgende Orden:

Onsdagen den 17de Juli.

- 9—1. De 3 øverste Classer: Latinsk Stil.
- 9—1. I Cl.: Dansk Stil.
- 3—6. De 3 øverste Classer: Dansk Stil.
- 3—6. I Cl.: Latinsk Stil.

Fre dagen den 19de Juli.

- 9—12. IV Cl.: Latin.
- 12—1. IV og III Cl.: Gymnastik.
- 3—6. II Cl.: Tydsk og Fransk.

Lørdagen den 20de Juli.

- 9—11. III Cl.: Arithmetik og Geometrie.
- 11—1. I Cl.: Dansk.
- 9—12. IV Cl.: Latinsk Oversættelse.
- 3—6. II Cl. Latin.

Mandagen den 22de Juli.

- 9—10½. III Cl.: Græsk.
- 10½—1. IV Cl.: Arithmetik og Geometrie.
- 3—5. I Cl.: Tydsk.
- 5—6. II og I Cl.: Gymnastik.
- 3—6. III Cl.: Latinsk Oversættelse.

Tirsdagen den 23de Juli.

- 9—1. II Cl.: Historie og Geographie.

- 9—12. III Cl.: Regneprøve.
3—6. IV Cl.: Tydsk og Fransk.

Onsdagen den 24de Juli.

- 9—11. II Cl.: Dansk.
11—1. IV Cl.: Religion og bibelsk Historie.
3—6. III Cl.: Historie og Geographie.
3—6. II Cl.: Regneprøve.

Torsdagen den 25de Juli.

- 9—11. IV Cl.: Græsk.
11—1. II Cl.: Græsk.
3—6. III Cl.: Dansk, Tydsk, Fransk.
3—6. II Cl.: Latinsk Oversættelse.

Fre dagen den 26de Juli.

- 9—1. I Cl.: Historie og Geographie.
9—11. II Cl.: Tegning.
3—4½. III Cl.: Hebraisk.
4½—6. III Cl.: Religion og bibelsk Historie.
3—6. I Cl.: Regneprøve.

Lørdagen den 27de Juli.

- 9—10½. IV Cl.: Hebraisk.
10½—1. II Cl.: Arithmetik og Geometrie.
9—11. I Cl.: Tegning.
3—6. I Cl.: Latin.

Mandagen den 29de Juli.

- 9—11. III Cl.: Latin.
11—1. IV Cl.: Dansk.
3—6. II Cl.: Religion og bibelsk Historie.

Tirsdagen den 30te Juli.

- 9—1. IV Cl.: Historie og Geographie.
3—5. I Cl.: Religion og bibelsk Historie.
-

Tirsdagen den 30te Juli Eftermiddag Kl. 5 afholdes Censuren.

Onsdagen den 31te Juli Formiddag Kl. 11 foretages Translocationen, efter hvilken Sommerferien tager sin Begyndelse.

Lørdagen den 31te August Formiddag Kl. 9 bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Mandagen den 2den September tager Underviisningen for det nye Skoleaar sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bæere denne Examens mundtlige Deel med deres Nærværelse.

Slagelse den 30te Juni 1850.

C. W. Elberling.

